

Representacions de la infància i la joventut migrant en notícies de la premsa espanyola i catalana a X:

la construcció discursiva de la crisi dels menors

Actuant
amb
cures

Editat i publicat per:

Investigació a càrrec de:

Dra. Lucía de la Presa, Coordinadora del Centre of Discourse Studies

Dra. Laura Menna, investigadora en el camp dels estudis del discurs

Centre of Discourse Studies

Maquetació:

[Ximena Chaperó](#)

Traducció:

Carme Giménez Capdevila, L'Apòstrof, SCCL

ISBN:

978-84-09-74889-1

Amb el suport de:

Índex general

1. Introducció	4
2. Coordenades geopolítiques de l'estudi	6
3. Bases teòriques i metodològiques	9
3.1. Corpus de l'estudi	9
3.2. Enfocament crític per a l'anàlisi del discurs multimodal	10
3.3. Eina d'anàlisi i organització	13
4. Anàlisi global de les notícies	14
4.1. La representació de la infància i joventut migrant	14
4.2. Representacions globals	19
5. Anàlisi local de les notícies a través de les diferents representacions globals (rg)	25
5.1. RG1: la crisi dels menors migrants, i RG2: l'arribada sostinguda (massiva) de menors migrants	25
5.2. RG3: el sofriment de menors	33
5.3. RG4: problemes amb els centres d'acollida	37
5.4. RG5: històries d'integració, superació i èxit	39
5.5. RG6: menors delinqüents i violents	42
5.6. RG7: menors o adults?	43
6. Discussió dels resultats i les seves implicacions ideològiques i sociopolítiques	44
7. Anàlisi de comentaris	51
8. Altres enfocaments: exemples de la premsa alternativa	57
9. Consideracions finals: cap a noves narratives sobre la migració	61
Referències	63
Apèndix: corpus de notícies	66

Aquest treball és l'informe detallat d'una recerca realitzada en el marc del projecte *Actuant amb cures, noves narratives comunitàries*¹ (“actuant amb cures, noves narratives des dels territoris”), una iniciativa col·laborativa per produir noves narratives sobre les migracions i les persones migrants. En concret, aquesta recerca té com a objectiu central identificar **com el jovent migrant és representat a la premsa espanyola i catalana i quins són els punts d'activació del discurs d'odi cap aquestes persones**. L'estudi se centra, en particular (encara que no exclusivament), en la representació de la infància i la joventut migrant (d'ara endavant la IJM²) que rep tutela de l'Estat espanyol i que s'ha convertit en focus de discursos i pràctiques d'odi. No obstant això, el corpus recull també altres realitats migrants que transcendeixen l'arribada i l'acollida de la IJM.

Diversos estudis previs han abordat el discurs mediàtic sobre les persones migrants a la premsa espanyola, identificant-hi representacions com la criminalització, la victimització o l'alterització cultural (Castagnani i Colorado, 2009; Esteban, 2022; Quintero *et al.*, 2021; Igartua *et al.*, 2005; Menna, 2023; Retis i García, 2010; Stuardo-Concha *et al.*, 2021; Van Dijk, 2007). En el cas específic de la IJM, investigacions recents han subratllat com els mitjans de comunicació tendeixen a associar la seva presència amb situacions de conflicte, inseguretat o càrrega per al sistema de protecció social, de manera que reforcen estereotips negatius i reproduïxen marcs narratius d'excepcionalitat o amenaça (Quintero *et al.*, 2021; Lems *et al.*, 2019; Neubauer Esteban, 2021). Aquestes recerques coincideixen a assenyalar que el jovent migrant es representa sovint com un subjecte passiu o problemàtic, la qual cosa contribueix a la seva deshumanització i a la seva construcció com a “altres” davant d'una suposada normalitat nacional. En particular, els mitjans tendeixen a emfatitzar *la dimensió securitària*, associant la IJM amb delictes,

1 <https://actuantambcures.cat/actuant-amb-cures/>

2 Fem servir la sigla IJM, no com a proposta o alternativa a la de MENA (menor estranger no acompanyat), sinó pels motius següents: (1) poder anomenar aquestes realitats sense utilitzar cap de les formes que són objecte de la nostra anàlisi crítica, com ara *menors* o MENA, entre altres; (2) distanciar-nos dels valors criminalitzadors i/o victimitzadors d'aquestes formes; (3) abastar tant la minoria d'edat dels i de les tutelades com el període immediatament posterior que, si bé en menor mesura, està present en les notícies analitzades (sigui en text o en imatges); (4) incloure tant les persones que són representades en la seva acció de migrar com aquelles que es representen en accions anteriors o posteriors, amb alguna connexió amb la seva història o vincles migrants.

conflictes veïnals o fallades del sistema de protecció, alhora que invisibilitzen les seves trajectòries vitals, veus i drets (Quintero *et al.*, 2021; Neubauer Esteban, 2021). D'altra banda, Neubauer Esteban (2021) destaca com aquestes representacions no sols responen a lògiques mediàtiques, sinó que s'articulen amb discursos polítics que instrumentalitzen l'arribada i presència de menors migrants per reforçar agendes securitàries o antiimmigració. En contextos europeus més amplis, a més, s'han evidenciat les tensions i ambigüitats en aquests discursos mediàtics i polítics de la IJM com a víctima innocent i amenaça dins d'un context de *crisi* (Lems *et al.*, 2019). Finalment, autors del camp dels estudis crítics de frontera (*Critical Border Studies*), han assenyalat les continuïtats i contradiccions entre discursos i pràctiques humanitàries i securitàries que coexisteixen i conformen els dispositius de control de fronteres (Moreno-Lax, 2018; Vaughan-Williams, 2015).

Tenint en compte totes aquestes aportacions, aquest estudi vol contribuir a l'anàlisi de les representacions mediàtiques de la IJM, centrant-se en els discursos produïts pels principals diaris a Espanya i Catalunya –*El País*, *El Mundo*, *La Vanguardia* i *Diari Ara*– a través de les seves publicacions a la xarxa social X (abans Twitter), la qual cosa implica, a més, abordar la dimensió interactiva entre usuaris i notícies. Així, a diferència de treballs previs centrats principalment en formats impresos o digitals tradicionals, aquesta recerca aborda la dimensió sociotècnica de les plataformes digitals i el seu paper en la circulació i amplificació de *models mentals* (Van Dijk, 2011) sobre la IJM. També aporta una mirada a altres narratives, amb una anàlisi de les publicacions d'un dels principals diaris independents a Espanya, *El Salto*.

Mitjançant un enfocament qualitatiu, s'apliquen eines de l'anàlisi crítica del discurs (ACD) i de la semiòtica social per desconstruir les estratègies i estructures discursives emprades en la construcció de notícies, així com les seves implicacions ideològiques i sociopolítiques. Aquesta aproximació permet identificar les representacions socials construïdes de manera explícita i implícita en el discurs mediàtic, com també els silencis i omissions que contribueixen a la reproducció d'aquestes representacions. Dins d'un context local i global d'auge de l'extrema dreta, dels discursos racistes i antiimmigració, ens preguntem: (1) Com és representada la IJM per la premsa i pels comentaris dels usuaris que responen a través d'X a aquestes publicacions?; (2) Quines són les implicacions ideològiques i sociopolítiques d'aquests discursos?; i (3) Quines pistes ens aporta l'anàlisi per a la construcció de noves narratives? En reconèixer i exposar les ideologies sostingudes per aquestes representacions, se'n pot qüestionar i desafiar la validesa i així contribuir a la construcció de models mentals alternatius, fora dels estereotips i les mirades racistes.

El setembre de 2024, el Centre d'Investigacions Sociològiques d'Espanya va publicar el seu baròmetre mensual³ indicant que la immigració havia superat l'atur i els conflictes polítics com a principal preocupació de la ciutadania espanyola. Aquesta dada resulta sorprenent si es considera el context socioeconòmic més ampli⁴: l'atur es va mantenir elevat, un 12,29%; la inflació va augmentar el 2,8% respecte a l'any anterior, i el país es continuava enfrontant a una profunda crisi d'habitatge, amb un dèficit estimat pel Banc d'Espanya de més de 600.000 habitatges. Com és que la immigració es va convertir en el principal problema percebut, superant les preocupacions materials més directes? Part de la resposta resideix en la confluència de factors globals i locals que tenen a veure no sols amb els moviments migratoris, sinó amb les mateixes polítiques aplicades a aquests moviments, així com amb la instrumentalització de la migració en el discurs polític i mediàtic.

Els moviments migratoris s'han intensificat en els últims anys a causa de crisis globals superposades i sistèmiques. Al costat de les creixents desigualtats econòmiques, els conflictes armats, com les guerres a Ucraïna, Síria i Gaza, han generat desplaçaments a gran escala. Alhora, l'empitjorament de les condicions climàtiques ha donat lloc a la categoria de "refugiat climàtic". Segons estimacions de l'ONU, més de 20 milions de persones es desplacen forçosament cada any per fenòmens relacionats amb el clima. El 2023, el nombre d'IJM que van arribar a Espanya va augmentar un 116,8%, ja que van passar de 2.375 el 2022 a 5.151; d'aquests, més de 2.200 van arribar per la ruta canària⁵. Molts d'aquests menors viuen en centres abarrotats o directament al carrer, en condicions que molts experts qualifiquen d'inhumanes.

En resposta a aquestes dinàmiques i a l'auge de les forces polítiques d'extrema dreta a tot Europa, la Unió Europea ha adoptat una posició cada vegada més restrictiva. El nou Pacte sobre Migració i Asil de 2024 prioritza l'externalització de fronteres i els retorns per sobre de la integració. Malgrat estar governada des de 2020 per coalicions de centreesquerra (PSOE-Podemos i posteriorment PSOE-Sumar), les polítiques migratòries d'Espanya s'han alineat estretament amb

3 CIS, Barómetro de Opinión, septiembre de 2024 <https://www.cis.es/documents/d/cis/es3474mar-pdf>

4 Xifres de 2023 i començament de 2024 de l'INE (Institut Nacional d'Estadística).

5 Segons dades de Save the Children <https://www.savethechildren.es/notasprensa/au-menta-mas-de-un-116-la-llegada-de-menores-de-edad-migrantes-espana-en-el-2023>

les tendències europees. El govern espanyol ha donat suport a l'augment de la despesa en armament i control fronterer, i ha signat acords migratoris bilaterals amb el Marroc, en particular a canvi d'un controvertit reconeixement el 2022 de la sobirania marroquina sobre el Sàhara Occidental, que trenca amb dècades de neutralitat diplomàtica espanyola. El Ministeri de l'Interior, dirigit per Fernando Grande-Marlaska, ha supervisat diverses operacions molt criticades des del punt de vista del compliment de la normativa internacional dels Drets Humans. Entre aquestes s'inclouen les devolucions il·legals de menors arribats a Ceuta el 2021 i l'anomenada "massacre de Melilla" el 2022, quan almenys 23 migrants van morir a la tanca fronterera en una violenta repressió àmpliament condemnada per organitzacions de la societat civil i observadors internacionals.

Més enllà de les fronteres, les persones migrants s'enfronten a barreres administratives estructurals. El sistema de cita prèvia per a l'Oficina d'Estrangeria és disfuncional i endarrereix notòriament els processos de regularització. Mentrestant, drets fonamentals com l'empadronament es vulneren sovint. Les reformes a la Llei d'estrangeria espanyola han estat àmpliament criticades pels retrocessos que representen. El Parlament tampoc ha donat curs a la iniciativa legislativa "Regularització ja!", impulsada per la ciutadania amb més de 700.000 signatures i el suport de centenars d'organitzacions i partits polítics, que proposa la regularització de més de 500.000 persones immigrants indocumentades. Aquesta iniciativa va sorgir el 2020 per demanar una regularització extraordinària de les persones que es quedaven fora de la protecció de l'Estat durant el confinament provocat per la pandèmia de la covid-19, tal com va passar a Portugal.

Espanya no sols no va seguir aquest exemple, sinó que va aprofitar el control de la mobilitat general que permetia la pandèmia per convertir *de facto* les illes Canàries en "illes gàbia", i impedir que les persones migrants continuessin els seus viatges. En el punt àlgid de la pandèmia, moltes van ser allotjades en hotels buits mentre que d'altres es van veure obligades a sobreviure al carrer. També durant aquesta època, es van crear campaments a gran escala com el de Las Raíces a Tenerife, que es van fer famosos per les denúncies d'amuntegament, violència i violacions de drets. La immobilitat forçada per les lògiques del control migratori i els circuits de l'acollida trunquen les trajectòries vitals de la majoria de migrants, per als quals les Canàries és només una porta d'entrada a Espanya i Europa. Aquesta situació va ser aprofitada pel partit d'extrema dreta VOX, que va dur a terme una intensa campanya contra la immigració als municipis de les illes amb més presència de persones migrants, en els quals va obtenir importants avenços electorals a les eleccions de 2021. Mentrestant, les illes s'han convertit en una de les rutes d'entrada més perilloses d'Europa. D'un total de 5.054 persones que van morir intentant arribar a Espanya per la frontera marítima occidental euroafricana, només als primers cinc mesos de 2024, almenys 4.808 ho van fer per la ruta canària, incloent-hi desenes de menors⁶.

En aquest context, el govern de les Canàries va sol·licitar la redistribució urgent a altres comunitats autònomes de la IJM que rep tutela de l'Estat. En resposta a aquesta demanda, el juny de 2024, el govern central va proposar una reforma de

6 Caminando Fronteras. Informe *Derecho a la vida*. 1r semestre de 2024 <https://caminandofronteras.org/wp-content/uploads/2024/09/Informe-DALV-5-meses-2024-ESP.pdf>

la Llei d'estrangeria per ordenar la redistribució de la IJM en les disset comunitats autònomes d'Espanya. Aquesta reforma pretenia alleujar la pressió sobre les Canàries distribuint aproximadament 6.000 menors segons la capacitat de cada regió, considerant factors com la població, els ingressos i les taxes d'atur. Per donar suport a aquesta iniciativa, el Govern destinaria 35 milions d'euros a les comunitats autònomes, dels quals 15 milions es destinarien a les Canàries, Ceuta i Melilla, i 20 milions a la reubicació de menors en altres comunitats autònomes.

La proposta va desencadenar un intens debat parlamentari. Des del govern central i les comunitats aliades es va apel·lar als principis de *solidaritat i protecció* del menor. Altres comunitats es van negar a cooperar, al·legant falta d'infraestructures o oposició política al que consideraven *quotes imposades*. VOX es va oposar fermament a la redistribució, argumentant que fomentaria la migració *il·legal*, provocaria inseguretat i esgotaria els recursos locals. Van arribar fins i tot a trencar pactes de govern amb altres partits. El conservador Partit Popular (PP) va oscil·lar entre les pressions de VOX i el suport a la mesura; finalment va expressar el seu suport condicional, emfatitzant la necessitat d'una verificació d'edat adequada. Junts per Catalunya (JxCat) es va oposar inicialment al pla, però finalment va accedir a secundar-lo a canvi d'un traspàs a la Generalitat de Catalunya de les competències en matèria de migració. Després de mesos de negociació, el Parlament espanyol va aprovar la reforma al març de 2025. Malgrat l'aprovació, el pla afronta encara dificultats en la seva execució. Algunes comunitats autònomes van fer endarrerir l'acceptació d'IJM i persisteixen les preocupacions sobre la disponibilitat de recursos suficients.

Abans i durant l'estiu de 2024, el conflicte polític va comptar amb una àmplia cobertura mediàtica; defensors i detractors del *repartiment* van protagonitzar durant setmanes senceres les portades i notícies centrals als mitjans. Un degoteig constant d'imatges d'arribades per mar i el consegüent desplegament de rescat s'acompanyava sovint de titulars alarmants, com el de la consellera de Benestar Social del govern regional de les Canàries, que va afirmar que “estem en situació de guerra”⁷. Al juliol d'aquest any, un informe del Ministeri d'Inclusió⁸ va destacar la proliferació de discursos d'odi a les xarxes socials adreçats a la IJM. Més tard, a l'octubre, una enquesta⁹ d'*El País* –el diari més llegit d'Espanya– va revelar que el 57% dels espanyols creia que hi havia massa immigrants al país, i el 75% els associava amb conceptes negatius. **Quin rol ha jugat la premsa en aquesta percepció social de la migració i, en concret, de la IJM en el context del repartiment és la pregunta que aquest estudi intenta respondre.**

7 <https://www.laprovincia.es/canarias/2024/06/15/candelaria-delgado-consejera-bienestar-social-103848109.html>

8 <https://www.inclusion.gob.es/w/el-ministerio-de-inclusion-alerta-de-la-proliferacion-del-discurso-de-odio-en-redes-sociales-contr-los-menores-no-acompanados>

9 <https://elpais.com/espana/2024-10-08/el-57-cree-que-hay-demasiados-inmigrantes-en-espana-y-el-75-los-asocia-a-conceptos-negativos.html>

3.1. Corpus de l'estudi

Aquest estudi va començar a l'octubre de 2024 per la qual cosa es va conformar un corpus de notícies del període immediatament anterior, de gener a octubre d'aquest any. Encara que l'objecte de la recerca no és el discurs mediàtic al voltant de la qüestió del *repartiment de menors* –explicat a l'apartat anterior–, aquest va quedar reflectit en el corpus, resignificant l'anàlisi de la representació de la IJM i les seves implicacions. S'han analitzat un total de 131 publicacions de quatre diaris en la xarxa digital X: **El Mundo** (d'ara endavant EM), 41 notícies; **El País** (d'ara endavant EP), 38 notícies; **La Vanguardia** (d'ara endavant LV), 32 notícies, i **Ara** (d'ara endavant AR), 20 notícies. **La tria de mitjans es va fer sobre la base de la importància en nombre de lectors**: els dos primers són els diaris de tirada estatal amb el nombre de lectors més gran (*El País* té 1.862.000 lectors diaris i *El Mundo*, 1.170.000), mentre que els dos últims són diaris de Catalunya. *La Vanguardia* és el diari més prominent de Catalunya i el tercer diari més llegit a escala estatal (amb 790.000 lectors diaris), mentre que l'*Ara* és el diari en llengua catalana més llegit en l'edició digital (107.000 lectors diaris).

La rellevància d'aquests quatre diaris es reflecteix també en les seves pàgines oficials a la plataforma digital X, pels milers o milions d'usuaris registrats com a "seguidors" de les seves pàgines, a dia d'avui (maig 2025) *El País* (@el_pais) té 8.823.504 seguidors, *El Mundo* (@elmundoes) 4.928.522, *La Vanguardia* (@LaVanguardia) 1.377.364, i *Ara* 561.838 (@diariARA). A més, per obrir el focus de l'estudi més enllà del discurs periodístic dominant, hem afegit una **anàlisi complementària (secció 6)** de 13 publicacions del mateix període de la premsa **alternativa**, en aquest cas, *El Salto* (d'ara endavant ES; @ElSaltoDiario a X amb 217.614 seguidors), pensat també per **enriquir la discussió sobre la possibilitat de noves narratives**. Encara que aquest diari és molt minoritari en comparació dels altres, és un dels més prominents entre els mitjans de comunicació independents a Espanya, amb més de 10.000 socis i sòcies subscriptores el 2024. Per a la formació del corpus, hem emprat el cercador avançat d'X a fi de rastrejar les publicacions compartides en cada pàgina oficial d'aquests diaris amb les següents paraules clau: *menor/es migrante/es, menor/es inmigrante/es, jóven/es migrante/s, jóven/es inmigrante/s, menas, refugiados/as*.

Finalment, per ampliar la nostra mirada cap a la relació entre les representacions de la IJM a la premsa i el discurs d'odi contra aquest col·lectiu, **hem analitzat els comentaris de la publicació amb més interaccions de seguidors de cada un dels quatre diaris principals a X**. Són més de mil comentaris en el conjunt de les quatre publicacions destacades, però per limitacions de temps i espai hem reduït la nostra anàlisi **als primers 25 comentaris de cada publicació** sense incloure els subcomentaris o respostes entre seguidors.

3.2. Enfocament crític per a l'anàlisi del discurs multimodal

Per a la nostra anàlisi, adoptem la **perspectiva sociocognitiva de l'anàlisi crítica de discurs (ACD)** a fi de comprendre la relació entre el discurs i les pràctiques i estructures sociopolítiques de discriminació i desigualtat. Segons aquesta perspectiva, la relació entre el discurs i la societat està mediada crucialment per la cognició (Van Dijk, 2015). Els models mentals dels individus i les representacions socialment compartides són, d'una banda, formats per discursos sobre persones, llocs, esdeveniments, etc., i, alhora, aquestes estructures (socio)cognitives orienten les nostres interpretacions del món i sostenen determinades ideologies, enteses des d'aquesta perspectiva, com a creences valoratives de grup, com el racisme (o l'antiracisme) o la xenofòbia (Van Dijk, 1998). Amb aquest estudi ens interessa **qüestionar quines són les representacions socials que promouen les notícies sobre la IJM i els models mentals que guien o donen forma a les interpretacions de seguidors d'aquestes notícies a X amb l'objectiu d'identificar les implicacions ideològiques d'aquests discursos i les seves connexions amb l'odi**.

Els diaris i altres fonts de notícies que s'adrecen a un públic ampli es basen en la suposició que les notícies són representacions objectives i veraces d'esdeveniments i realitats. No obstant això, fa molt de temps que els estudis del discurs i de comunicació assenyalen que la redacció de notícies respon més aviat a una construcció interessada de la realitat. Més que miralls del món, **les notícies són el producte de la tria de temes, veus, imatges i paraules** per part dels periodistes, i **aquest procés de tria té implicacions ideològiques i eticopolítiques** (Casado Velarde, 2008; Chouliaraki, 2008; De la Presa, 2024; Fairclough, 2003; Gitlin, 1980; Van Dijk, 1988, 1991, 2007). Malgrat la seva pretesa objectivitat o "neutralitat", la representació discursiva d'esdeveniments, persones, llocs i accions a les notícies construeix i reforça **pressupòsits ideològics** sobre qui i què és "bo", "dolent", "necessari" o "inevitable", etc.

Una forma fonamental de consolidar unes certes ideologies és a través del que Van Dijk (1999) anomena el **"quadrat ideològic"**. El quadrat ideològic construeix la imatge d'un *endogrup*, pressuposant i legitimant les seves normes, valors, accions, interessos i els seus objectius socials i polítics **en emfatitzar els seus aspectes positius i invisibilitzar-ne els negatius**. D'altra banda, es construeix un *exogrup* que presenta alguna amenaça a l'endogrup mitjançant representacions discursives que **emfatitzen els aspectes negatius de l'exogrup i en minimitzen**

els positius, representacions que també pressuposen i deslegitimen les seves normes, valors, accions, interessos i objectius socials i polítics (vegeu Martín Rojo i Van Dijk, 1997). El nostre estudi té en compte aquestes estratègies de polarització en les notícies sobre la IJM i les seves implicacions ideològiques.

L'estratègia semàntica global de representar grups socials i polítics dins d'un quadrat ideològic es pot dur a terme, al seu torn, mitjançant diferents **estratègies i estructures discursives**. Per al present estudi, ens hem centrat en els següents aspectes discursius, tant en les notícies com en els comentaris de seguidors, que resulten ser els més rellevants per a la construcció de significats:

- ➔ **Representacions globals (macroestructures semàntiques):** estructures globals de significat derivades de les estructures semàntiques d'unitats lingüístiques de nivell inferior, com paraules, frases o, fins i tot, paràgrafs. Les macroestructures semàntiques organitzen i proporcionen coherència (global), i la informació complexa es proporciona a escala micro o local i, per tant, són vitals per al processament cognitiu dels textos (Van Dijk, 1980).
- ➔ **Selecció lèxica:** les paraules utilitzades per descriure/definir actors, accions, processos, resultats, etc. L'estil lèxic pot incloure eufemismes per mitigar certs aspectes negatius i exageracions que reforcen la representació positiva o negativa d'actors, accions, processos, etc.
- ➔ **Estructures sintàctiques i papers semàntics (passivació-activació):** la representació d'actuacions a través de *verbs en veu passiva* o *nominalitzacions* suprimeixen els agents de certes accions i, per tant, la seva responsabilitat pels fets. D'aquesta manera, certs fets són naturalitzats i presentats com a inevitables, allunyats de les persones i factors contextuals que hi ha darrere d'aquestes accions. D'altra banda, la representació d'accions en *veu activa* serveix per visibilitzar i responsabilitzar els agents de certes accions.
- ➔ **Estructures retòriques:** ironia, hipèrboles, eufemismes, comparacions i metàfores, preguntes retòriques, etc. Són estructures que es poden utilitzar per (des)emfatitzar aspectes positius i/o negatius. Aquestes estructures discursives són particularment rellevants per a l'anàlisi dels comentaris a X.
- ➔ **Xifres:** l'ús de xifres o estadístiques serveixen per emfatitzar una quantitat i provar-ne la veracitat, o poden ser utilitzades com a font d'autoritat. És el que Van Dijk (1988, 1991) anomena "el joc dels números". També són estructures discursives centrals en l'estratègia de la col·lectivització d'actors socials (vegeu col·lectivització / individualització).

- **Significats implícits (implicacions, implicatures i pressuposicions):** les *implicacions* (*semàntiques*) són els significats que s'atribueixen a determinades paraules, enunciats o altres elements semiòtics, mentre que les *implicatures* (*pragmàtiques*) són les que es dedueixen del coneixement contextual de la situació comunicativa immediata i/o del context discursiu i sociopolític/històric més ampli en què aquesta se situa. Les *pressuposicions*, d'altra banda, són informació implícitament representada com a "coneixement comú", fets o avaluacions acordades socialment.
- **Collectivització/individualització:** l'estratègia discursiva de la *collectivització* transforma els individus en una massa numèrica o en una identitat col·lectiva, negant la identitat individual, mentre que la *individualització* representa les persones com a individus, i posa l'accent en la responsabilitat, l'agència o la identitat personal.
- **Tria d'imatges:** igual que veus i paraules són seleccionades estratègicament pels periodistes a l'hora de construir les notícies i compartir-les a les xarxes socials, el mateix passa amb les imatges. Encara que menys centrals, els elements visuals també poden ser incorporats als comentaris dels seguidors de notícies a X. Les imatges de les notícies publicades a X són centrals per a la construcció de significats globals i la realització d'estratègies discursives específiques com la col·lectivització i la individualització.

Les mateixes característiques del gènere discursiu de la publicació a X (ex *tuit*, cf. Menna, 2012) requereixen uns models analítics específics. Es tracta de textos multisemiòtics, és a dir, amb una estructura lingüística (text), una de visual (imatge), una de simbòlica (etiquetes, esments, emoticones) i una d'interactiva (comentaris). D'aquí ve que el concepte de **multimodalitat** ofereixi el marc necessari per abordar-ne l'anàlisi. La multimodalitat, en el context de la semiòtica social, es refereix a la manera com es construeix el significat mitjançant l'ús i la interacció de múltiples modes semiòtics dins d'un acte comunicatiu. Els modes són recursos socialment i culturalment configurats per construir significat, com el llenguatge, els gestos i els elements visuals. El significat sorgeix de l'orquestració de modes, més que d'un mode dominant (Kress i Van Leeuwen, 2001; Kress 2001).

Finalment, el tipus de publicacions analitzades no s'entenen aïlladament, sinó com a part de **cadenes intertextuals i interdiscursives de significats**. La **intertextualitat** es refereix a la manera com els textos (en el sentit semiòtic més ampli) es configuren a partir d'altres textos i s'hi refereixen. La semiòtica social destaca com el significat no es crea de manera aïllada, sinó a través de ressons recognoscibles de textos previs: mitjançant citacions, al·lusions o convencions de gènere. Mentre que la intertextualitat se centra en les relacions entre textos, la **interdiscursivitat** se centra en les relacions entre discursos, entesos com

a macrotemes que emmarquen el coneixement, la identitat i el poder. Aquest concepte revela com circulen i es combinen les veus institucionals, els gèneres i les ideologies (Fairclough, 1992, 2003; Chouliaraki i Fairclough, 1999). Finalment, el concepte de **recontextualització** complementa l'anàlisi basada en les idees d'intertextualitat i interdiscursivitat. Aquest concepte reconeix les exclusions, addicions i transformacions inevitables que es produeixen en els elements discursius quan són incorporats a nous textos i contextos comunicatius, i és, per tant, un concepte central per a la nostra anàlisi dels comentaris dels usuaris d'X.

3.3. Eina d'anàlisi i organització

Per sistematitzar i analitzar el nostre corpus hem utilitzat el programa analític de MAXQDA. A totes les notícies del nostre corpus se'ls ha assignat un codi de referència que correspon amb el diari i la data de publicació (ex. AR1, EM7, EP12, LV23). També fem l'eina de MAXQDA per organitzar i quantificar les representacions globals (RG) trobades al nostre corpus de notícies i al corpus de comentaris. Encara que aquest estudi se centra sobretot en l'anàlisi qualitativa, el procés de codificació del corpus ens ha permès identificar patrons en el discurs periodístic i en els comentaris de seguidors a X. A més de la codificació de RG, també hem pogut identificar i quantificar la representació lèxica i visual de la IJM, aportant una visió global de com aquest col·lectiu es construeix discursivament en aquestes publicacions.

4

Anàlisi global de les notícies

Per a la presentació dels resultats del nostre estudi, començarem amb la visió global de l'anàlisi de notícies utilitzant l'eina de MAXQDA. Primer, mostrarem la representació lèxica i visual de la IJM des d'un enfocament quantitatiu (apartat 4.1). A l'apartat 4.2, passarem a la presentació de les diferents representacions globals (RG) trobades al nostre estudi. En aquest apartat, ens centrarem en la prominència de les RG als diferents diaris. Aquesta mirada global quantitativa és una base important per comprendre la rellevància d'aquestes representacions abans de presentar la nostra anàlisi qualitativa, que ens permetrà aprofundir en la construcció de significats i matisos de les RG, que serà la part central d'aquest informe (secció 5).

4.1. La representació de la infància i joventut migrant

Figura 1: Núvol de codis de la representació lèxica i visual de la infància i joventut migrant. Generada amb l'eina analítica MAXQDA.

El núvol de paraules de dalt és una encapsulació visual de la **representació lèxica i visual** de la infància i joventut migrant (IJM) a les publicacions de les notícies d'*El País* (EP), *El Mundo* (EM), *La Vanguardia* (LV) i *Diari Ara* (AR) del nostre estudi. A continuació, presentem la nostra anàlisi quantitativa de les paraules usades per representar la IJM i de la representació visual en les imatges escollides per a les publicacions digitals.

Representació lèxica

La identificació lèxica de la IJM més destacada coincideix en els quatre diaris amb **“menors migrants”**, amb un total de 54 ocurrences al nostre corpus de notícies. Com veiem a la taula 1, la paraula **“menor”** sense la identificació explícita de “migrant” és la segona identificació més destacada. La representació lèxica predominant de “menors (migrants)” al nostre estudi suggereix una nova tendència lèxica en la premsa espanyola que s'allunya del que ha estat l'ús dominant de l'acrònim “MENA” (vegeu Quintero et al., 2021).

Encara que també trobem l'ús de **“MENA”** al nostre estudi, aquest es concentra sobretot en EM, que constitueix el 75% de les instàncies. Aquesta troballa és conforme amb una altra recerca sobre l'ús de l'acrònim a la premsa espanyola, en què es troba un ús més gran en mitjans conservadors (Quintero et al., 2021). No obstant això, en aquest estudi s'assenyala que, encara que l'ús de “MENA” apareix molt menys en la premsa progressista, tots dos tipus de premsa coincideixen a construir un discurs bèl·lic i criminalitzador quan l'utilitzen. Al nostre estudi, observem aquest enfocament discursiu criminalitzador a EM (vegeu 1.2.5 i 1.2.6). No obstant això, en contrast amb el que trobem en EM, l'única instància de “MENA” a EP és una publicació que critica el seu (mal) ús per part de “polítics i periodistes sense escrúpols” que han transformat l'acrònim en “un insult” (EP12). Aquest reconeixement del significat negatiu de “MENA” no es limita a la premsa progressista al nostre estudi. També apareix en una publicació d'opinió de LV, un diari que s'identifica políticament com a “centrista” (vegeu LV22).

Mentre observem l'acrònim “MENA” de manera desproporcionada al diari conservador EM, també veiem un ús desigual de la representació lèxica de la IJM amb les paraules “jóvenes”, “adolescentes” i “niños y niñas” a la premsa conservadora davant de la premsa progressista espanyola. De les 24 instàncies del conjunt d'aquestes paraules als quatre diaris, 13 instàncies –o el 54% del total– es troben a les publicacions d'EP, mentre que només trobem una publicació amb la paraula “niño” i cap de les altres identifications lèxiques a EM.

Taula 1: Representació lèxica de la IJM als quatre diaris més llegits a Espanya i Catalunya*

	Ara	El Mundo	El País	La Vanguardia	Total
Menores migrantes/ menors migrants	8	13	19	14	54
Menores/menors	1	7	4	6	17
Menores inmigrantes/ menors inmigrants	1	7	1	4	13
Menas	0	9	1	2	12
Jóvenes/joves (migrantes/ migrants)	4	0	4	3	11
Niños	1	1	5	2	9
Migrantes/migrants	1	2	3	1	7
Lugar de origen (gambiano, magrebí, maliense, marroquíes, senegalés, sirio)	0	2	4	0	6
Menores migrantes no acompañados	0	1	2	0	3
Nombre propio	1	0	2	0	3
Niñas	0	0	2	0	2
Menores extranjeros (no acompañados)	0	0	2	0	2
Adolescentes	0	0	2	0	2
Chicos	0	0	2	0	2
Menors migrants sols	2	0	0	0	2

*Només s'hi inclouen les paraules que apareixen en més d'una instància al nostre corpus.

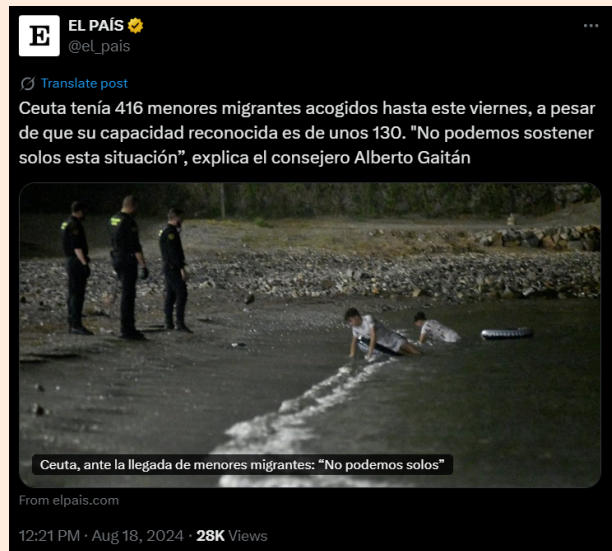
Representació visual

En la comunicació digital, i més específicament en la publicació de notícies a les xarxes socials, les imatges són centrals en la creació de significat. La taula 2 captura de manera global **la representació visual de la IJM** en el nostre corpus de notícies. Un aspecte destacat de les imatges d'aquestes publicacions és **l'omissió de la IJM**, ja que més de la meitat de les publicacions representen altres actors com ara polítics (vegeu 1.2.1) o enfoquen objectes i altres elements no humans com edificis, vaixells o el mar.

A les publicacions on hi ha una representació visual de persones que migren són majoritàriament imatges de grups o masses de persones (n=35). Aquesta estratègia discursiva de **col·lectivització** és un tòpic comú de deshumanització de persones migrants que converteix els individus amb les seves veus i històries personals en masses anònimes (Chouliaraki i Zaborowski, 2015). Encara que també hi ha una quantitat significativa d'imatges enfocades en una o dues persones migrants en lloc de grups o masses (n=26), és important reconèixer com aquesta representació visual, juntament amb el text de la publicació, acaba donant suport a l'estratègia de col·lectivització en la majoria d'aquestes publicacions (vegeu l'exemple d'EP22). En efecte, si ens fixem en la representació multimodal, **només 5 de les 131 publicacions del nostre corpus donen suport a l'estratègia discursiva d'individualització de la IJM** amb històries de sofriment i de superació o "integració" d'individus amb noms i veus citades (vegeu 1.2.2 i 1.2.4).

EP22

Ceuta tenia 416 menors migrants acollits fins aquest divendres, encara que la capacitat reconeguda és d'uns 130. "No podemos sostener solos esta situación", explica el conseller Alberto Gaitán.

Un altre aspecte visual que destaca en els resultats de la nostra anàlisi és la **representació de gènere, amb 30 publicacions enfocades en homes (joves) i només 7 en dones (joves) que migren**.¹⁰ Aquesta representació del gènere de la IJM és, fins i tot, més contrastada quan considerem que 3 de les 7 publicacions on apareixen dones són imatges de mares o famílies amb nadons. Per tant, la representació visual de la IJM en aquestes publicacions pot ser interpretada en connexió amb la representació dels nadons en lloc de les dones. Cal assenyalar que de les 41 publicacions del diari conservador EM, no trobem cap que representi dones (joves) que migren.

Finalment, al nostre estudi trobem unes quantes publicacions amb imatges de **nens i nenes petits/es i bebès (n=14)**. Com veurem més endavant, aquestes representacions visuals són centrals en la construcció d'un **enfocament discursiu humanitari** amb l'estratègia discursiva d'**infantilització** de la IJM en notícies sobre l'arribada i el "repartiment" d'infants i adolescents que migren de manera autònoma. Aquesta estratègia d'infantilització és emprada sobretot a EP i LV, mentre que en les publicacions d'EM no trobem cap imatge enfocada en nens, nenes o nadons.

Taula 2: Representació visual de la IJM als quatre diaris més llegits d'Espanya i Catalunya

	Diari Ara	El Mundo	El País	La Vanguardia	Total
Omesos/es en la imatge de la publicació	11	29	16	14	70
Representació visual d'un grup o massa de persones	5	9	13	8	35
Representació visual d'una o dues persones	4	3	9	10	26
Homes (joves)	3	7	11	9	30
Nens/nenes	2	0	5	0	7
Bebès	0	0	3	4	7
Dones (joves)	1	0	3	3	7

¹⁰ La nostra anàlisi de la representació visual d'homes i dones joves tan sols preveu les publicacions on es pot distingir el gènere de les persones, excloent-ne, per exemple, imatges de masses, i inclou joves que poden ser identificats com a adults o menors d'edat/adolescents.

4.2. Representacions globals

A la secció 1.1.1, hem destacat alguns elements textuais i visuals principals en la representació de la IJM. No obstant això, el nostre enfocament discursiu considera important qüestionar no només *què* apareix o què no a les publicacions, sinó també *com*. Per fixar-nos amb més profunditat en les implicacions ideològiques i sociopolítiques de la representació de la IJM a les publicacions digitals de la premsa espanyola i catalana, cal identificar les narratives en què s'inscriuen aquestes representacions.

Les estructures semàntiques en l'àmbit local discursiu (per exemple, en les paraules i la construcció gramatical de les frases) també construeixen *macroestructures semàntiques* o *representacions globals* que organitzen i donen coherència (global) a la informació complexa proporcionada a escala micro o local (Van Dijk, 1980, 1988, 1991). Amb el nostre estudi, identifiquem set representacions globals (RG) principals secundades per les 131 publicacions digitals dels quatre diaris. Tot seguit presentem un resum i algunes dades quantitatives de cadascuna.

RG1: la crisi dels menors migrants

RG1 és la representació global més destacada del nostre corpus de notícies, ja que constitueix gairebé el 65% de totes les publicacions (vegeu la taula 3). La construcció semàntica global de "crisi" d'RG1 es duu a terme mitjançant notícies sobre conflictes polítics i problemes institucionals per una arribada "sostinguda" i "massiva" de joves migrants. A la taula 3 podem observar **una coherència quantitativa entre els quatre diaris en la construcció d'aquesta representació global**, amb el percentatge del total de publicacions de cada mitjà entre el 60% i el 69%, xifra que reflecteix aproximadament el percentatge de la suma de totes les publicacions que donen suport a aquesta RG en el nostre corpus.

Als quatre diaris destaquen quatre temes o esdeveniments d'interès periodístic, dins del marc temporal delimitat al nostre estudi, per a la construcció d'RG1:

- 1 D'abril a setembre de 2024: notícies sobre el conflicte polític que es va generar al voltant de la proposta del govern estatal de Pedro Sánchez d'un "repartiment obligatori de menors migrants" per totes les comunitats espanyoles com a resposta a l'arribada d'infants i adolescents que migren de manera autònoma a les Canàries.
- 2 D'abril a setembre de 2024: notícies sobre l'arribada sostinguda d'infants i adolescents que migren de manera autònoma a les Canàries (vegeu també RG2).
- 3 Setembre de 2024: notícies sobre un conflicte entre el Govern canari i el Govern espanyol per un nou protocol d'acollida proposat pel Govern canari per limitar l'acollida de persones (menors d'edat) que migren.

- 4 Agost de 2024: notícies sobre l'arribada sostinguda d'infants i adolescents que migren de manera autònoma a Ceuta.

Taula 3: Anàlisi quantitativa d'RG1

Diari	# de publicacions dins del total	percentatge del total
<i>Diari Ara</i>	13/20	65 %
<i>El Mundo</i>	27/41	65,8 %
<i>El País</i>	23/38	60,5 %
<i>La Vanguardia</i>	22/32	68,7 %
Total	85/131	64,8 %

RG2: l'arribada sostinguda (massiva) de menors migrants

Aquesta representació global de l'arribada sostinguda i/o massiva de menors migrants és la segona més destacada del nostre corpus, i constitueix gairebé el 30 % del total. Com veurem amb més detall a la secció 1.2.1, RG2 és central per a la construcció d'RG1, ja que aquesta arribada "sostinguda"/"massiva" és el disparador dels conflictes polítics i de la crisi de recursos en les comunitats autònomes. Són dues RG interdiscursivament enllaçades, els temes vinculats a RG2 són els mateixos vinculats a RG1 i presentats més amunt.

No obstant això, en contrast amb el que observem en l'anàlisi quantitativa d'RG1, els resultats d'RG2 mostren una distància més marcada entre els diferents diaris. Mentre que l'RG2 es basa tan sols en tres publicacions –o un 15 % del total– d'AR, hi ha 15 publicacions d'EP i 14 de LV, que constitueixen al voltant del 40 % del total de les publicacions d'aquests dos diaris (vegeu la taula 4).

Taula 4: Anàlisi quantitativa d'RG2

Diari	# de publicacions dins del total	percentatge del total
<i>Diari Ara</i>	3/20	15 %
<i>El Mundo</i>	8/41	19,5 %
<i>El País</i>	15/38	39,5 %
<i>La Vanguardia</i>	14/32	43,7 %
Total	39/131	29,7 %

RG3: El sofriment de menors

La tercera RG més destacada al nostre estudi està construïda per notícies dels quatre diaris sobre el patiment de menors abans i després de l'arribada a Espanya. Els temes vinculats a aquesta representació global són:

- 1 Pràctiques discriminatòries i d'odi contra els menors migrants
- 2 El sofriment de menors en els seus llocs d'origen
- 3 El sofriment de menors en el camí migratori
- 4 El sofriment de menors en l'arribada/acollida (com la falta d'acollida i les males condicions dels centres)

Els resultats de l'anàlisi quantitativa d'RG3 presentats a la taula 5 suggereixen una relació ideològica/política progressista en la seva construcció, i el diari amb més publicacions d'RG3 és EP (23,7%), mentre que només dues publicacions –o el 5% del total– d'EM donen suport a aquesta representació global.

Taula 5: Anàlisi quantitativa d'RG3

Diari	# de publicacions dins del total	percentatge del total
<i>Diari Ara</i>	4/20	20%
<i>El Mundo</i>	2/41	5%
<i>El País</i>	9/38	23,7%
<i>La Vanguardia</i>	5/32	15,6%
Total	20/131	15,3%

RG4: Problemes amb els centres d'acollida

L'RG4, recollida en 13 notícies (9% del corpus), s'enfoca en els problemes als centres d'acollida i en els recursos per a aquesta acollida. Més específicament, aquesta representació global està construïda per notícies sobre:

- 1 Les males condicions dels centres d'acollida de la IJM
- 2 La saturació o "col·lapse" dels centres d'acollida de la IJM
- 3 La manca, la mala gestió o l'estafa de diners públics i recursos per a l'acollida

Aquesta representació global constitueix el 18,4 % de les publicacions d'EP davant del 9,7 % d'EM, és a dir, que la freqüència és el doble en el diari progressista.

Taula 6: Anàlisi quantitativa d'RG4

Diari	# de publicacions dins del total	percentatge del total
<i>Diari Ara</i>	0/20	0 %
<i>El Mundo</i>	4/41	9,7 %
<i>El País</i>	7/38	18,4 %
<i>La Vanguardia</i>	2/32	6,2 %
Total	13/131	9 %

RG5: històries de superació, integració i èxit

L'RG5 es recull en notícies que destaquen **accions positives** de la IJM relacionades amb la seva integració en la societat catalana i espanyola, la superació d'adversitats, l'èxit a la feina, els estudis o amb iniciatives innovadores.

Els temes específics vinculats a RG5 són:

- 1 La superació d'adversitats de la IJM en el camí migratori
- 2 La IJM integrada o acollida a través del treball
- 3 La IJM integrada o acollida a través dels estudis
- 4 la IJM integrada o acollida per la seva acció innovadora
- 5 la IJM integrada o acollida a través de l'esport (futbol)

L'RG5 constitueix **només 8,3% del total de les publicacions**. Encara que l'RG5 té poca presència a tots els diaris, la seva prominència sembla tenir **certa correlació amb l'alineació politicoideològica del diari**. Per exemple, tan sols hi ha una notícia a EM (2,4 % del total).

Taula 7: Anàlisi quantitativa de l'RG5

Diari	# de publicacions dins del total	percentatge del total
<i>Diari Ara</i>	3/20	15 %
<i>El Mundo</i>	1/41	2,4 %
<i>El País</i>	3/38	7,9 %
<i>La Vanguardia</i>	4/32	12,5 %
Total	8/131	8,3 %

RG6: menors delinqüents i violents

L'RG6 és la representació global més enfocada en les accions negatives de la IJM. Les notícies en què recolza l'RG6 representen accions delictives i violentes de la IJM, i en totes es destaca que són joves menors d'edat.

Els temes específics vinculats a l'RG6 són:

- 1 La intranquil·litat als carrers espanyols com a efecte de la “crisis de los menores” (vegeu EM20 a la secció 1.2.1)
- 2 La IJM com a terroristes
- 3 Accions violentes de la IJM als centres d'acollida
- 4 Accions delictives de la IJM (per exemple, robar autocaravanes)

De totes les RG, els resultats quantitatius de l'RG6 són els més destacats respecte a la correlació ideologicopolítica del diari. **L'únic diari en la nostra recerca que publica notícies a X en suport a l'RG6 és EM.** Són sis publicacions o el 14,6% del total d'aquest mitjà (vegeu la taula 8).

Taula 8: Anàlisi quantitativa de l'RG6

Diari	# de publicacions dins del total	percentatge del total
<i>Diari Ara</i>	0/20	0 %
<i>El Mundo</i>	6/41	14,6 %
<i>El País</i>	0/38	0 %
<i>La Vanguardia</i>	0/32	0 %
Total	6/131	4,5 %

RG7: menors o adults?

Aquesta última representació global del nostre estudi es recull principalment en notícies sobre enganys en la migració i el “repartiment” que fan passar adults per menors. Mentre la majoria de les notícies de l'RG7 són sobre casos d'adults que entren al país o a les comunitats autònomes com a “menors”, aquesta representació global inclou també una notícia sobre la mala pràctica en l'acollida amb la negació del reconeixement de l'estat legal de menor d'una persona migrant i el seu tracte com a adult.

Els temes específics vinculats a l'RG7 són:

- 1 Bandes criminals que ajuden adults migrants a entrar al país com a menors
- 2 Accions enganyoses de la IJM
- 3 Accions enganyoses del Govern en “la crisi del repartiment”
- 4 Violacions de la normativa internacional dels Drets Humans en tractar menors com a adults

En línia amb el que observem a l'RG6, hi ha una forta correlació entre la presència de notícies que es recullen a l'RG7 i la identificació ideologicopolítica del diari com a “conservador” o “de dretes”. En efecte, aquesta correlació és fins i tot més marcada si considerem que totes les publicacions sobre “enganyos” són d'EM, mentre que l'única publicació que correspon amb l'RG7 que no és d'EM és la notícia d'EP sobre les violacions dels Drets de la Infància en tractar una persona migrant menor d'edat com a adulta.

Taula 9: Anàlisi quantitativa de l'RG7

Diari	# de publicacions dins del total	percentatge del total
<i>Diari Ara</i>	0/20	0%
<i>El Mundo</i>	4/41	9,7%
<i>El País</i>	1/38	2,6%
<i>La Vanguardia</i>	0/32	0%
Total	5/131	3,8%

5

Anàlisi local de les notícies a través de les diferents representacions globals (RG)

5.1. RG1: la crisi dels menors migrants, i RG2: l'arribada sostinguda (massiva) de menors migrants

L'RG1 és la representació global majoritària al llarg del corpus i consisteix en la **pressuposició** d'una *crisi* provocada per l'arribada a Espanya de la IJM, infants, adolescents i joves que migren (de manera autònoma). És a dir, encara que el significat d'aquesta *arribada* no implica el de *crisi*, aquesta RG dona per fet que és així. Després, la crisi deriva en un conflicte polític al voltant de la proposta del “repartiment” d'aquestes persones per les diferents comunitats autònomes de l'Estat (sobretot des de les Canàries). Així, encara que la majoria de les notícies parlen d'aquest repartiment, **la idea subjacent és sempre l'arribada de la IJM com a problema**. Per això, per entendre com funciona l'RG1, se l'ha d'analitzar interdiscursivament en relació amb l'**RG2: l'arribada sostinguda (massiva) de menors migrants**. Tot seguit detallem les estratègies i estructures discursives més rellevants que donen suport a aquestes RG.

La IJM està identificada **lèxicament**, de manera homogènia i consistent, amb l'expressió *menors migrants*, que redueixen la seva acció a l'arribada. Més enllà de la seva acció d'*arribar*, la seva agència és omesa en la **passivació** de la IJM com a objecte del *repartiment (obligatori)* i l'*acollida*, que esdevenen els temes centrals de nombroses publicacions sobre la crisi i la negociació política generades per la seva arribada. Per això, la relació de l'RG1 i l'RG2 associa els significats de *crisi* i *menors que arriben*, de manera que un concepte queda contingut en l'altre, com es pot observar en els sintagmes “crisis de los menores” (EP27, EM20, EM30, LV23) o “colapso de menores” (EM19, LV26).

No obstant això, a tots els diaris, els actors protagonistes d'aquesta RG1 són figures i/o institucions polítiques (partits, diputats, presidents, Estat, comunitats autònomes, etc.) que apareixen amb nom i/o cognom, o personificats (per exemple, “Canarias emprenderá acciones legales”, LV26). Són els agents **actius** d'accions com “debatir”, “decidir”, “votar”, “pactar”, “repartir”, “negociar”, etc. A més, la tria **lèxica** emfatitza la “crisis de menores migrantes”, perquè provoca entre aquests actors un “enfrentamiento” (EP37), una “guerra” (EM8) o “batalla” (AR10), amb accions com “amenazar” (EM10,12; LV7), “atacar” (LV11,12), “romper” (pactes/governos) (LV16, EM12), “explotar” (contra el Govern) (EM31), “reclamar” (EP28, 29, 38; LV18).

Per la seva banda, la tria lèxica per representar la situació d'arribada constant (RG2) i la incapacitat d'acollida que provoca en les comunitats autònomes (no sols les Canàries, també Ceuta o Catalunya) és clau en la representació de la crisi. A més de "crisis", les paraules "colapso" (EM19, 23, LV26) i "sobresaturación" (EP9), o els adjectius "colapsados" (LV13) i "saturados" (EM36) construeixen una idea general d'insostenibilitat. Aquesta idea també es reforça lèxicament amb l'acció atribuïda a Ceuta de "pedir auxilio" (urgent) (EP29 i EM29) davant l'arribada de menors migrants.

L'ús estratègic de xifres o el **"joc dels números"** és una altra característica discursiva central a tots els diaris per emfatitzar la idea d'arribada constant (RG2) i, a conseqüència d'això, sostenir la idea de crisi (RG1), perquè s'utilitza per quantificar qüestions relacionades amb els problemes que ocasiona aquesta arribada (despesa pública, saturació del sistema d'acollida, conflicte polític pel *repartiment*). En general, les xifres apareixen fora d'un context rellevant per mesurar-ne la importància. Per exemple, per saber quant representa l'arribada de 312 persones a Ceuta en quinze dies, caldria posar aquestes dades en relació amb un nombre global d'arribades anuals al mateix lloc o a tot l'Estat, o en comparació amb una altra mena d'arribades com les aèries.

1 menors arribant de manera creixent:

"312 migrantes más en sólo 15 días en Ceuta en la crisis de los menores a nado mientras Canarias sigue en cifras de récord" (EM30)

"Un total de 4.865 niños y adolescentes emigraron a España sin amparo familiar, ante los 2.375 que lo hicieron en 2022" (LV28)

2 menors que són o serien "repartidos/as", "enviados/as" o "acogidos/as" a tot Espanya o a comunitats autònomes específiques:

"Gobierno y Canarias, a punto de pactar el reparto de 2.500 'menas' por toda España" (EM7)

"Vox se niega a acoger a 340 menores en el conjunto del país, pero le parece perfecto que se queden 6.000 en Canarias. Y el PP no es capaz de aprobar una modificación de ley para distribuir a 3.000 menores por el conjunto de España" (EP13)

3 falta de places d'acollida:

"Canarias, con 2.000 plazas, cuenta actualmente con alrededor de 5.100 jóvenes bajo tutela" (EP23)

"Ceuta tenía 416 menores migrantes acogidos hasta este viernes, a pesar de que su capacidad reconocida es de unos 130" (EP22)

"Catalunya no troba places per acollir els més de 300 menors migrants sols" (AR1)

4

diners per acollir:

“La Moncloa promet 50 milions a l'arxipèlag, però el president canari ho veu insuficient” (AR18)

En analitzar-la **multimodalment**, veiem que la *crisi dels menors* es construeix amb dos grans discursos, **l'humanitari i el securitari**, segons els quals es manifesta una crisi humanitària, d'una banda, i una crisi de seguretat, de l'altra. En el cas de la crisi humanitària, el *repartiment* i l'*acollida* s'entenen com a accions humanitàries necessàries i urgents, mentre que, en el cas de la crisi de seguretat, la IJM representa una amenaça per a la convivència i la seguretat dels espanyols, de manera que la solució al conflicte s'enfoca com a regulació en matèria de seguretat. No obstant això, aquests discursos no són exclusius de l'RG1 i l'RG2, sinó que són la base sobre la qual es construeixen les altres representacions globals (centres d'acollida, sofriment, criminalització). Acostumen a respondre a la línia de cada mitjà: EP s'alinea més amb el discurs humanitari i EM amb el securitari, però hi ha ambivalències interdiscursives i multimodals en un mateix diari i, fins i tot, en una mateixa notícia; per exemple, amb imatges que mostren treballadors de la Creu Roja i la Guàrdia Civil/Polícia Nacional alhora (vegeu LV13).

LV13

La majoria de les imatges de l'RG1 posen el focus en la gestió i el conflicte polític generat per la *crisi dels menors migrants*. Hi surten les figures polítiques parlant, donant-se la mà, mirant a la càmera, en declaracions a la premsa, entrevistes, discutint, o entrant i sortint del parlament o altres espais institucionals. També apareixen d'una manera més casual, com es pot veure A l'exemple següent. Aquí el president del Govern central i el president de les Canàries mantenen una conversa

en un context extraoficial, cara a cara, i el primer fa un gest de confiança, posant la mà a l'espatlla del segon. Aquesta acció es correspon amb la de prometre “ayudas y medios” que apareix al text. Al seu torn, aquesta acció reforça la idea de crisi dels menors com a crisi humanitària que requereix mesures urgents.

LV23

A l'exemple analitzat a continuació (EM20), en canvi, l'enfocament securitari de la crisi es construeix per mitjà de diverses estratègies discursives. L'ús de la metàfora “endurecer”, per definir l'acció discursiva de Feijóo, té una **implicació (semàntica)**: un procés en què el seu discurs s'ha transformat de “tou” o “no (tan) dur” a un de “(més) dur”. La paraula “endurece” també té **cohesió lèxica** amb el discurs citat de Feijóo com a exemple del seu discurs ‘endurit’. Al seu torn, la citació del discurs de Feijóo manté una cohesió lèxica amb la representació pressuposada del context sociopolític com a “plena crisis de los menores”. Aquesta cohesió lèxica en el titular de la publicació, d'una banda, dona suport a la implicació que “la presencia de menores migrantes en la calle amenaza los derechos y la tranquilidad de los españoles”, i, de l'altra, una **implicatura (pragmàtica)** que Feijóo, en la seva posició de líder del PP, donarà suport a polítiques antiimmigratòries i/o securitàries per assegurar aquest “dret a la tranquil·litat” dels espanyols. La representació implícita de la seva “seriositat” i disposició de donar suport a mesures “(més) dures” també està reforçada multimodalment amb la imatge seleccionada de Feijóo en primer pla, amb gest seriós.

EM20

La idea de crisi està construïda i reforçada visualment per mitjà d'una **sobrerrepresentació** de l'arribada de persones migrants. Encara que això constitueix en si mateix una representació global (RG2), apareix¹¹ com a element multimodal constituït de l'RG1. Es tracta principalment d'imatges que focalitzen el desplegament de recursos humanitaris a la frontera quan arriben, per mar, embarcacions amb persones migrants. Destaca la presència de la Creu Roja (el color vermell dels uniformes dels seus treballadors i voluntaris, els vehicles, les mantes que ofereixen als qui acaben d'arribar, LV15) i també el color taronja de Salvament Marítim (EP33).

EP33

LV15

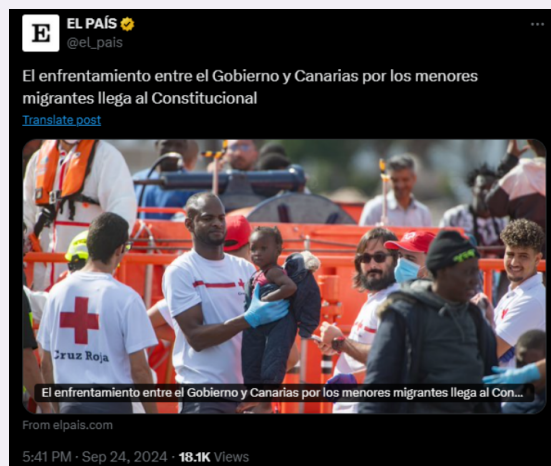
¹¹ També apareix al llarg del corpus com a imatge que acompanya altres temes amb els quals no es relaciona d'una manera evident.

És així sobretot a EP i LV, però també als altres mitjans. Com veiem als exemples anteriors i a EP31 i EP37, tot seguit, **aquest enfocament humanitari se centra en imatges de nadons, nenes i nens petits.**

EP31

EP37

S'observa una mena d'**infantilització de la IJM** que voreja la inversemblança, ja que els nadons o criatures molt petites no tenen capacitat de migrar de manera autònoma. A EM, en canvi, apareixen joves l'edat dels quals és difícil de determinar i, per tant, no és clar el seu estatus de menor d'edat, fins i tot quan això constitueix una incoherència respecte del text que esmenta explícitament "menores" o "niños", tal com es pot observar A l'exemple següent. El text remet al conflicte polític (destaca la tria lèxica d'"explotar") al voltant de l'acollida de "menores" migrants (RG1); tanmateix, la imatge no reforça la idea de minoria d'edat (i, per tant, d'obligació de tutela de l'Estat).

EM31

EM40

Altres vegades, assistim directament a una **adulització de la IJM** a través de la imatge, la qual contradiu visualment la paraula “menores” del text (vegeu EM40).

A més, en el cas d'EM, l'arribada reforça visualment el discurs securitari, en imatges on tenen més centralitat els agents de control de frontera (Guàrdia Civil, Policia Nacional). A l'exemple següent, les paraules “colapso”, “auxilio”, “urgente”, s'associen a la crisi de la “llegada” de “menores inmigrantes”, juntament amb una imatge de la Guàrdia Civil a la frontera. Tot plegat construeix una **representació multimodal** de la “crisis de seguridad”.

EM23

EM36

En algunes imatges, la crisi de seguretat inclou, a més, una certa *crisi sanitària* amb imatges on apareixen agents de la primera acollida amb vestits blancs de màxima protecció (com les que van proliferar durant les pandèmies de l'Ebola o de la covid-19). Així es pot veure a l'exemple, on la idea de crisi de seguretat sanitària apareix reforçada multimodalment amb la paraula “saturación” i la imatge d'un moll on s'amunteguen persones migrants que acaben d'arribar.

Un altre tipus de representació visual de l'arribada, encara que menys freqüent, és la que es focalitza en vaixells o cayucos al mar, plens de persones migrants. A la foto de l'exemple, s'evidencia, a més, com les roques de fons reforcen aquesta idea de massa i tumult. Pel tipus d'imatge, es fa difícil determinar les edats d'aquestes persones que apareixen com una **collectivització**, és a dir, no són individus, sinó parts d'una massa que l'única acció que fa és arribar. Això reforça la idea d'arribada creixent i de saturació que acompanya la de crisi. A l'exemple següent, aquestes idees es construeixen multimodalment entre la imatge i el text amb el "joc dels números" ("2.000 places... 5.100 joves") (vegeu EP23).

EP23

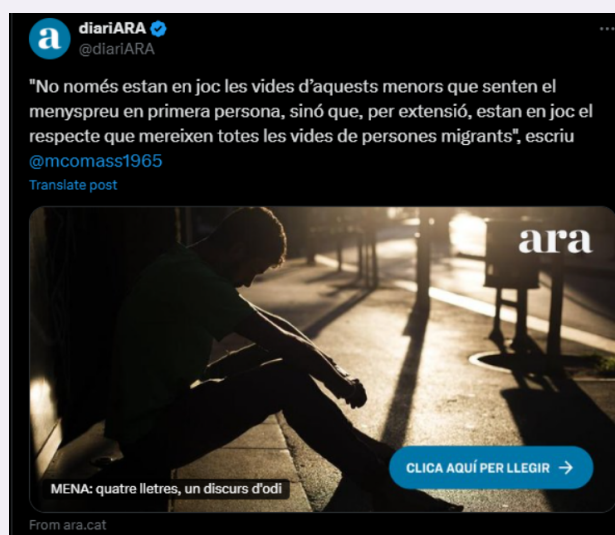

Finalment, a l'RG1 i RG2 les dones migrants apareixen només a les imatges i de dues maneres: **o són nenes petites o són mares amb els seus bebès** (vegeu les imatges d'EP31 i EP33, p. 6). Totes dues representacions emfatitzen la idea de vulnerabilitat i d'ajuda humanitària sobre les quals es recolzen aquestes notícies. D'altra banda, existeix una masculinització de la IJM que, al costat de les estratègies de collectivització i adultització, coconstrueixen la imatge d'amenaça que dona suport a la crisi de seguretat.

5.2. RG3: el sofriment de menors

L'anàlisi multimodal d'aquestes notícies deixa veure que la majoria adopta l'enfocament humanitari. La idea de sofriment es construeix sobretot **lèxicament**: “guerra”, “secuestro”, “matar”, “veure morir”, “triple dol”, “deixata al carrer”, “desatesos”, “sense llar”, “condiciones inhumanas”, “muerte”, “huelga de hambre”, “agresión sexual”, “asesinato”... Per referir-se a la IJM, a més de “menores”, apareixen formes menys freqüents al corpus com “niños”, “nen”, “criatures” o “joves”, les quals, al costat d'adjectius com “vulnerables”, tendeixen a la victimització i apel·len a l'empatia. A l'exemple següent, veiem la construcció multimodal d'aquestes qüestions a través del lèxic “menyspreu”, d'acord amb la imatge de la silueta d'un nen o adolescent sol, assegut en una vorera, capcot, en penombra. A més, les idees del respecte a la vida i de les vides en joc remetent directament al caràcter humanitari del patiment.

AR17

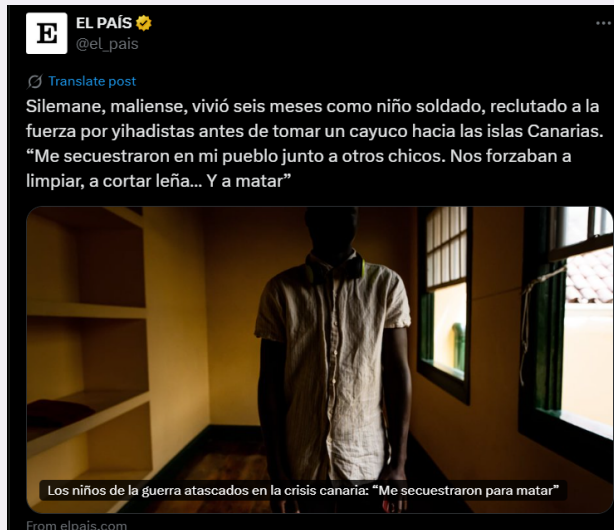

En aquesta línia, les formes “mena” i “moro” apareixen amb un distanciament de la càrrega criminalitzadora. Al titular de la notícia AR17, “MENA: quatre lletres, un discurs d’odi”, l’ús de la forma *mena* és metadiscursiu. Ser objecte dels discursos d’odi és, de fet, el subtema de tres d’aquestes notícies (LV8, LV20, AR17). En el cas del titular de LV202, “Pues no fue un ‘moro’”, l’ús de la forma “moro” remet irònicament a l’estereotip racista del moro com a delinqüent, que es tradueix en la seva constant criminalització.

Les diferents formes de sofriment que es descriuen tenen com a origen la condició de migrant, perquè s’esdevenen abans, durant o després de la “llegada” (RG2), però sempre s’hi relacionen. Així trobem:

1 el sofriment al seu lloc d'origen (que motiva la partida i, per tant, l'arribada):

EP34

"Silemane, maliense, vivió seis meses como niño soldado, reclutado a la fuerza por yihadistas antes de tomar un cayuco hacia las islas Canarias."

2 el sofriment en el viatge: a l'exemple següent s'acompanya d'una imatge d'arribada, i així es construeix multimodalment un patiment associat al que pot implicar arribar:

AR3

"Arriben criatures que han passat una setmana a bord d'un 'cayuco' i han vist morir amics o familiars' El triple dol sense tancar dels menors que emigren sols."

3 Sofriment en l'arribada/acollida (abandó institucional, falta de recursos, condicions dels centres, abusos).

Destaquen dues publicacions: EP2 i EP25. A la primera, el sintagma “tratado como adulto” es correspon amb la imatge central d'un nen vestit amb roba gran. No obstant això, el nen de la imatge és visiblement petit i, per tant, no respon a la caracterització física ambigua que succeeix entre l'adolescència i la joventut. Es tracta d'una victimització basada en una *infantilització* visual que, al seu torn, ve a emfatitzar la idea de crisi humanitària que implica diferents tipus de sofriment.

EP2

“El joven desembarcó en Gran Canaria con la foto de su acta de nacimiento en su móvil. Fue tratado como un adulto y trasladado a diferentes centros hasta que acabó en Madrid. El Comité de Derechos del Niño pide que se le ingrese en un centro de acogida.”

A EP34 i EP2, el patiment de la IJM es construeix a través de la **passivització** com a objecte d'accions (“reclutado a la fuerza”, “fue tratado como adulto y trasladado [...]”). No obstant això, l'exemple d'AR3 (a sobre) mostra com l'RG3 també és construïda per històries de sofriment en les quals la IJM és **representada com un agent activitzat discursivament** (“han passat”; “han vist morir”).

A EP25 (a sota), el patiment s'associa amb el fet de **ser dona**; és l'única publicació del corpus que utilitza aquesta paraula i que recull de manera explícita la qüestió de **gènere**; de fet, apareix en el compte amb contingut feminista d'EP a X (@elpais_fem). La forma "menor" se situa al mateix nivell lèxic, juntament amb el que s'entén com els tres eixos d'opressió, "mujer, menor y migrante", que produeixen "historias de violencia y resistencia". Aquesta última paraula fa que aquesta notícia sigui de les poques que representa la dona migrant més enllà de la victimització.

EP25

EM40

D'altra banda, el patiment pot aparèixer també enfocat des de la *crisi de seguretat*, amb estratègies discursives típiques de la criminalització de les persones migrants, com a EM40 (a sota), que utilitza la nacionalitat, "un marroquí", per referir-se a la persona que pateix i situa els fets en un context d'"investigación", que implica sospita. La imatge que acompanya aquesta publicació, amb vehicles i personal d'emergència en un carrer de Madrid a la nit, respon a la línia d'EM de construir multimodalment un conflicte urbà ocasionat per la presència de persones migrants (vegeu EM40).

Altres vegades, com ja hem dit, el que és humanitari i el que és securitari apareixen en una mateixa notícia de manera ambivalent, i construeixen una imatge de la IJM alhora de víctimes i d'amenaçes. És el cas d'EP34, on l'acció de "matar" s'atribueix a la paraula "niño", o es construeixen sintagmes com "niño soldado" o "niños de la guerra". El relat en primera persona del patiment abans i després de l'arribada ("atascados") s'associa a la crisi humanitària (RG1); alhora, la imatge d'un nen a l'ombra reforça la representació d'amenaça.

EP34

“Silemane, maliense, vivió seis meses como niño soldado, reclutado a la fuerza por yihadistas antes de tomar un cayuco hacia las islas Canarias. ‘Me secuestraron en mi pueblo junto a otros chicos. Nos forzaban a limpiar, a cortar leña... Y a matar’. Los niños de la guerra atascados en la crisis canaria: ‘me secuestraron para matar’.”

5.3. RG4: problemes amb els centres d'acollida

Els centres d'acollida representats com a problemàtics són una espècie d'extensió **metonímica** dels significats associats a les RG1 i RG2 (“arribada de menors migrants” i “crisi”). Si l'arribada de menors migrants causa problemes, aquests es traslladen als centres i es construeixen **lèxicament** de la manera següent:

- 1 **Males condicions:** (LV6) “insalubridad”, “abandono”; (EM14) “terrorífico”, “condiciones inhumanas”; (EP7) “mal estado”, “lo malo de la comida y las cucarachas”; (EP36) “edificio abandonado”, “en medio de la nada”
- 2 **Saturació/col·lapse:** (LV13) “centros colapsados”; (EM36) “centros saturados”; (EP8) “radiografía de un colapso”; EP9 “sobresaturación”
- 3 **Mala gestió (tria de paraules i xifres):** (EM29) “ilegalidad”; (EM35) “rechazo”; (EP7) “un contrato de 536.850 euros”; (EP9) “falta de inversión”; (EP30) “desvío de 12,51 millones de euros”; (EP28) “reclamar medidas como la habilitación de un centro”

Com es pot veure als punts 1 i 2, la tria lèxica construeix subtemes en què la idea de crisi o col·lapse de la “llegada” es **recontextualitza** en l’“acogida”, i a més en què es pot constatar la tendència ja observada cap a un enfocament humanitari que es combina, a més, amb la representació del patiment, propi de l’RG4, com a EP8: “Llevo aquí encerrado nueve meses”, “No me esperaba que me fuesen a tratar así”. També és possible palpar la construcció de la crisi sanitària (per exemple, “insalubridad”). En el cas de (3), a més, es deixa veure el conflicte politicoeconòmic al voltant dels recursos per a l’acollida present a l’RG1. Més enllà de la centralitat que tenen els centres d’acollida en aquesta RG, aquests apareixen com a tema o subtema en la majoria de les representacions globals, especialment a EM, i sempre associats a alguna mena de problema. A l’RG1, per exemple, la construcció d’un centre a Madrid constitueix l’objecte d’un conflicte entre el PP i el PSOE local (EM8, EM10, EM11). A l’RG6, els centres són el lloc o l’origen de la criminalitat atribuïda als menors migrants (EM1, EM9, EM25, EM41).

En el nivell **multimodal**, es pot veure aquest desplaçament dels significats “colapso”, “saturación”, en publicacions que mostren arribades, però parlen de centres (EM35, EM36, EP28, LV13). La recontextualització de la *crisi als centres* va acompanyada també de fotos dels centres esmentats, o altres imatges sense persones, com a l’exemple de sota, **on la localització visual al mapa reforça el text hiperbòlic**: “en medio de la nada” (EM36).

LV6 és un altre exemple de la construcció multimodal de l’RG4, amb una imatge d’insectes en una pica, que emfatitza la selecció lèxica d’“insalubridad” i “cucarachas” i en última instància la idea d’una crisi sanitària lligada a l’acollida de

menors migrants. Val la pena esmentar que aquesta notícia és la més comentada d'aquest mitjà en el corpus, fet que suggereix que les construccions discursives sensacionalistes de l'RG4 atreuen el públic digital.

EP36

5.4. RG5: històries d'integració, superació i èxit

La representació de la **integració a la societat d'acollida s'associa a l'èxit a la feina, els estudis, l'esport o l'acció innovadora**. Pel que fa a la tria **lèxica** per referir-se a la IJM, destaca l'aparició de noms propis (EP24 Mady; AR14 Abdou Karim). Això es correspon amb la **individualització** d'aquesta mena de notícies que se centren en allò que és particular, en contraposició a la col·lectivització de les imatges de l'arribada. Aquesta focalització en casos particulars es reflecteix també en el fet que apareix el discurs dels joves en primera persona (EP18, EP24, AR14) o els joves com a subjectes del verb "explicar" (AR16). Els protagonistes dels casos individuals són els **subjectes actius** de les accions principals. Per referir-s'hi, apareix la forma "joven(es)" amb més freqüència que en altres RG i d'altres poc freqüents com "chaval" (AR5, AR16 "joves migrants [sense referències familiars]", EP33 "el chaval [que llegó en cayuco]", "empresario", EM32 "personas jóvenes [como estos migrantes con capacidad...]", LV21 "estudiantes refugiados", LV19 "jóvenes migrantes"). Aquesta tria **lèxica** escapa als valors afegits a l'opció *menores* (associada a la crisi en el corpus) i es manté en una espècie de neutralitat respecte a la qüestió de minoria/majoria d'edat plantejada com a problema (RG7). Davant de la passivació dels menors, congelats en la seva arribada, en aquests casos, *jóvenes* és una figura dinàmica, que arriba sent menor i es va integrant a mesura que creix, estudia, treballa i supera l'adversitat.

Unes quantes d'aquestes publicacions tenen forma d'històries personals de **superació**, amb final feliç, que mereixen ser explicades i que continuen més o menys el mateix esquema: (1) "se subió a un cayuco o llegó nadando siendo un/a niño/a", (2) "ahora estudia o trabaja o es empresario", i (3) **implicatura**: "és un exemple d'integració en la societat d'acollida". Les implicacions d'algunes paraules com "miracle", "èxit" (AR5, AR16, EP24) o expressions com "no me creen" (EP18) **emfatitzen el caràcter excepcional** dels casos.

Moltes de les accions apunten semànticament a un context d'**emprenedoria** ("formarse" emanciparse", "independizarse", "trabajo", "aprender", "oportunidad", "escuela", "emancipación") associat a la "inclusión" o "integración" dels joves a través del valor que aquests poden afegir a la societat d'acollida. També es poden interpretar les accions dins d'un **context moral**, en què un comportament exemplar i ben intencionat (EP18 "niña bien" o EP24 "amor, lealtad") condueix a un camí vital socialment valorat, com els estudis o la feina, en què la identitat menor-migrant queda com una anècdota, un passat desgraciat o un contrapunt amb la integració present en els valors de la societat d'acollida.

La selecció d'**imatges** es correspon amb **la individualització mitjançant retrats**, joves mirant a la càmera, somrient (EP18, EP24; AR16, LV19, EM32) o en contextos diferents dels d'arribada/acollida (jugant al futbol AR14, en una classe LV4).

EP24

AR16

AR16

Finalment, destaca la publicació d'EP18 per la seva representació de la dona. El relat en primera persona juntament amb el verb "independizarse" (que apareix al titular "Los menores extranjeros no acompañados se independizan"), en cohesió amb la imatge (mirant a la càmera, somrient, postura distesa), construeixen **la representació multimodal d'una dona independent i sense por, capaç de superar feliçment la gesta d'arribar nedant** que al text s'oposa a la idea de "niña bien" ("mantenida por sus padres", "sin ninguna necesidad de trabajar") que sorprèn les seves congèneres autòctones.

EP18

5.5. RG6: menors delinqüents i violents

Tal com esmentem a 1.1.2, aquesta representació global és exclusiva d'EM. Aquest tipus de construcció multimodal de la criminalització només apareix amb aquestes característiques en aquest mitjà, que és el que adopta en general (en totes les representacions globals) l'enfocament securitari.

Quant al **lèxic**, s'utilitza l'acrònim “mena” en 3 de les 5 publicacions per referir-se a la IJM. L'ús d'aquesta sigla ha estat criticat per criminalitzador i deshumanitzador (fins i tot dins del corpus, a EP i LV). La seva aplicació en el context de notícies que tenen a veure amb delictes i actituds violentes identifica la IJM amb la criminalitat, alhora que reforça els significats negatius associats amb l'acrònim “mena”. No obstant això, el seu ús entre cometes (2 vegades) pot ser reflex d'un cert distanciament del terme. Una altra forma lèxica de criminalització és afegir l'adjectiu “conflictivos” a la forma “menores”, o assenyalar la nacionalitat en el cas d'un menor siria (EM2).

La IJM és **discursivament activada** com a subjecte de les accions principals que remeten totes a contextos de conflicte que, en 4 de 5 publicacions (EM1, EM9, EM25, EM41), s'associen **multimodalment** a centres d'acollida: “pelea”, “incendio”, “terrorismo yihadista”, “cortar a otro (en el cuello)”, “incidentes”, “protestas”, “revuelta”, “amenazas”, “lesiones”, “robar”. Un altre actor és la policia (encara que omès 4 vegades, excepte a “descubrir”), que apareix en 2 de les imatges (vegeu EM1 a sota) i és subjecte de “detener”, “trasladar”, “desalojar”; accions que remeten a l'aplicació de la llei i l'ordre per a la solució dels conflictes.

EM1

5.6. RG7: Menors o adults?

En aquestes notícies es representa l'ambigüitat que existeix entre adolescents i adults joves per determinar la seva minoria/majoria d'edat. Com ja esmentem a l'RG1 i l'RG2, això es fa fonamentalment mitjançant dues formes de **tria d'imatges** que no es corresponen amb els textos: *l'adultització de menors*, que és una forma de criminalització –i que respon a l'enfocament securitari– i *la infantilització* de determinats infants o adolescents amb capacitat de migrar de manera autònoma; això últim s'associa a la crisi *humanitària*.

A l'RG7 es construeix textualment l'**ambigüitat entre adults i menors que migren** sobre una idea, més o menys explícita, d'engany respecte de l'edat en dues direccions: els menors que passen per adults (EM26, EM28, EM33) i viceversa (EM4). Darrere d'aquests enganys, hi ha, d'una banda, **l'amenaça de ser menor** (haver de ser acollit, amb les despeses i suposats conflictes que això implica) i **l'amenaça de ser gran**, de l'altra (aprofitar-se de la tutela a menors per ser acollit per després alliberar-se o *escapar-se* i, per tant, estar fora del radar de l'Estat i el seu control).

A les publicacions d'EM que dona suport a l'RG7, les paraules “menores”, “menores inmigrantes” y “falsos menas” són les escollides per referir-se a la IJM. En tots els casos, s'associen a la veracitat o no de la minoria d'edat i, per tant, es posen en dubte.

Les úniques accions de la IJM presentades a les notícies tenen a veure amb l'arribada (“desembarcar”, “llegados”), excepte “escapar” (dels centres), que s'atribueix als “falsos ‘menas’” i reforça la idea d'engany. Altres accions destacades (amb agents omesos) són: “detectar” i “desarticular”, i l'expressió “por la puerta de atrás” (EM26), que emfatitzen les nocions d’“engaño”, “mentira”, “estafa” o, fins i tot, “delito”. Destaquen en aquest sentit els verbs “colar” i “camuflar” atribuïts al Govern, que impliquen intenció d'enganyar. Encara que aquesta intenció roman implícita, en el context de la “crisis política por el ‘reparto’”, es pot tractar d'una implicatura: forçar un repartiment de menors que alguns actors no accepten.

Les **imatges** d'arribada reforcen visualment l'ambigüitat. A EM28 es veuen diferents homes joves que semblen adults, encara que algun podria ser menor d'edat. La representació textual de “menor camuflado de adulto” recolza en l'ambigüitat de la imatge. Una cosa semblant passa a EM33, però aquesta vegada es veu un grup de nois algun dels quals podria ser adult. Destaca la tria d'EP2 (vegeu p. 11), no sols per la coherència de la imatge i el text, sinó perquè les tres persones que surten a la foto representen l'ambigüitat a través dels tres moments vitals diferents (un adolescent a l'esquerra, un nen al centre i un adult jove a la dreta, a terra). Cal esmentar que aquesta és l'única notícia que parla del tema des de la perspectiva humanitària, en atribuir el tracte a un menor com si fos un adult com una mala praxi de les institucions.

Discussió dels resultats i les seves implicacions ideològiques i sociopolítiques

La construcció discursiva de la crisi dels menors

L'anàlisi de les notícies publicades a X deixa un resultat clar, la construcció **d'un gran significat global: l'arribada –creixent i sostinguda– de menors migrants provoca una crisi**. Aquesta pretesa crisi té diferents dimensions –humanitària, securitària, sanitària, econòmica i política– que són enfocades en diferent mesura segons el mitjà i la notícia. Aquesta pressuposició omnipresent en el corpus fa que la tria lèxica de la forma “menores” (“migrantes”) estigui semànticament associada a la idea de “crisi”. De fet, s'ha produït un desplaçament del significat d'una idea a una altra, que es condensa en sintagmes com “la crisis de los menores” o “el colapso de los menores”.

Aquesta macroestructura semàntica intertextual s'estructura mitjançant dos grans discursos, **l'humanitari**, que es basa en la victimització, infantilització i feminització d'una IJM sofrent i passiva, i que és típic de la premsa progressista i/o centrista (EP, LV, AR), i **el securitari**, que es basa en la criminalització, masculinització i adultització de la IJM com a amenaça, i que es construeix principalment a la premsa conservadora (EM). Convé recordar que, encara que aquests dos discursos es poden associar de manera evident amb la línia ideològica de cada mitjà, no són exclusius d'uns o altres, sinó que apareixen sovint superposats multimodalment en un mateix mitjà o notícia. Per això, per tal que l'anàlisi reflecteixi la complexitat del corpus, ha calgut rastrejar aquests dos itineraris discursius en totes les notícies. D'aquí ve que els conceptes de *multimodalitat*, *interdiscursivitat* i *intertextualitat* siguin fonamentals per entendre la seva construcció discursiva.

A partir de la premissa d'una *crisi* provocada per l'arribada de la IJM, i segons el discurs en què se sustenta aquesta presumpta crisi, en surten dos posicionaments que condueixen a diferents accions sociopolítiques. Això és especialment rellevant en el context d'un conflicte polític en què els actors que produeixen aquests discursos i legitimen aquestes accions (elits mediàtiques i polítiques) tenen capacitat d'incidir i, fins i tot, de decidir sobre les vides de la IJM a través de (des) acords al Congrés. Així, quan es tracta d'una *crisi humanitària*, es defensa com a urgent **la protecció de la IJM i el seu repartiment per l'Estat**. Al contrari, quan es construeix una *crisi de seguretat*, la prioritat és **la protecció dels espanyols i el repartiment es rebutja**. Els arguments en què es basen les dues possibles crisis apareixen majoritàriament d'una manera implícita.

El repartiment i la protecció de la IJM

El discurs humanitari es basa principalment en la representació del **patiment** de la IJM (RG3) associat alhora a una sobrerepresentació de la seva arribada sostinguda i creixent (RG2) (encara que també existeix abans i després d'aquesta) que requereix un gran desplegament humanitari. En aquesta representació, la IJM és victimitzada a través de diferents estratègies discursives, entre les quals destaquen **la passivació o la tria d'imatges**. Són cossos desposseïts d'agència i de veu, només capaços d'*arribar* i que estan necessitats d'ajuda humanitària urgent. Això comporta una crisi política per resoldre el problema de la *saturació o col·lapse* del sistema d' *acollida* (RG1). La representació global del sofriment serveix com a suport a dos discursos: el de la "solidaritat" i el de la "protecció internacional (al menor)".

No obstant això, l'èmfasi discursiu en el concepte de solidaritat està centrat en la "solidaridad entre comunidades autónomas" en lloc de la solidaritat amb la IJM, fins i tot en notícies que responen al discurs humanitari. Més específicament, dins de la construcció discursiva de "la crisis de menores", les Canàries i Ceuta són representades com a actors que demanen "ayuda" i/o "auxilio" per l'arribada creixent i sostinguda de la IJM. La resposta política a aquestes crides d'auxili recau en la solidaritat (fins i tot plantejada com a "obligatoria") de les altres comunitats amb l'acollida de la IJM, per així ajudar Espanya en conjunt a complir amb la llei internacional de la protecció de persones menors d'edat.

El rebuig de la IJM i la protecció dels espanyols

El discurs securitari, per la seva banda, se sosté en la construcció discursiva del **perill o amenaça** a la seguretat i la convivència que l'arribada de la IJM representaria per als espanyols (RG1, RG2, RG6). En aquest cas, es fa servir l'estratègia d'activització de la IJM per mitjà d'accions relacionades amb la il·legalitat o la delinqüència. També hi ha una amenaça implícita a la salut pública que es construeix sobretot amb la tria d'imatges de l'arribada de la IJM o de les condicions d'acollida (RG1, RG2, RG4). En aquest enfocament discursiu, el *repartiment* implicaria estendre l'amenaça a tot el territori estatal. La construcció de l'amenaça també està associada a la seguretat econòmica, és a dir, el repartiment de la IJM implica repartir responsabilitats i costos i, per tant, augmentar la despesa pública en acollida. En aquest sentit, la qüestió del *col·lapse* del sistema d'acollida també es fa servir per posicionar-se en contra del *repartiment*, mitjançant notícies on comunitats com Catalunya o València, que haurien de ser receptores del repartiment, es presenten com *ja col·lapsades*.

Sovint, la polarització discursiva entre defensors i detractors del *repartiment* invisibilitza la veritable disputa a l'interior del conflicte polític, que és pel control de fronteres, els recursos per a l'acollida i les competències regionals en matèria de migració. En aquest context, Catalunya va aconseguir recentment un acord amb el govern central mitjançant el qual aquest li transfereix aquestes competències

a canvi de desbloquejar al Parlament l'acord per al repartiment. Més enllà del repartiment i les seves implicacions reals, la construcció discursiva d'aquesta crisi amaga també altres qüestions que es podrien considerar com a crisis més de fons.

Si bé s'ha constatat un increment de les arribades per mar a Espanya als darrers dos anys (de quasi 29.000 el 2022 a més de 60.000 el 2024¹²), i sense oblidar la proporció nefasta de morts que comporta aquesta via, aquestes xifres continuen sent minoritàries si se les compara amb altres formes de mobilitat com ara el turisme de masses, en el context canari. Davant dels prop de 46.000 migrants arribats a Canàries el 2024 (dels quals la gran majoria segueix el seu camí), les illes van rebre simultàniament una xifra rècord de 15,2 milions de turistes¹³. Juntament amb el dany mediambiental que provoca la indústria turística, el procés accelerat de gentrificació i la crisi de l'habitatge agreugen les altes taxes de pobresa i atur de la regió¹⁴, tal com han denunciat recents mobilitzacions massives a l'arxipèlag¹⁵. Un altre bon exemple és el dels refugiats ucraïnesos. Des de l'esclat de la guerra a Ucraïna el 2022, 320.000 refugiats d'aquest país van rebre protecció internacional i permís de residència de manera automàtica a Espanya.

Inversament, aquestes arribades no han provocat l'alarma mediaticopolítica que sí que va merèixer la *crisi dels menors*. Aquesta incoherència entre percepcions i dades reflecteix allò que Garcés-Mascreñas i Pastore (2024) anomenen *migration narrative success* ("èxit narratiu de la migració"), un concepte que dona compte de la capacitat de certes narratives per "colonitzar" o saturar les esferes públiques i com les mitjans de comunicació tradicionals (notícies de premsa i televisió) i les xarxes socials, i de condicionar actituds i pràctiques (p. 5-6). Com a exemple, els autors assenyalen les diferències en la percepció pública de la *crisi de refugiats* de 2015 en comparació de la *crisi de refugiats* per la guerra a Ucraïna el 2022. Encara que les dues crisis van portar milions de persones refugiades a la UE, no hi hagué una representació dels refugiats ucraïnesos com una "amença" ni de la seva arribada com una "invasió", tal com s'ha vist en els discursos sobre la crisi de 2015. En comptes d'això, els discursos mediàtics i polítics sobre la migració ucraïnesa van teixir una "narrativa de solidaritat" que va ser "acollida per totes les veus quasi unànimement" (Garcés-Mascreñas i Pastore, 2024, p. 47).

12 Dades del Ministeri de l'Interior https://www.interior.gob.es/opencms/export/sites/default/galleries/galeria-de-prensa/documentos-y-multimedia/balances-e-informes/2024/24_informe_quincenal_acumulado_01-01_al_31-12-2024.pdf ; https://www.interior.gob.es/opencms/export/sites/default/galleries/galeria-de-prensa/documentos-y-multimedia/balances-e-informes/2023/24_informe_quincenal_acumulado_01-01_al_31-12-2023.pdf

13 "Canarias cierra el año con 15,2 millones de turistas extranjeros, su máximo histórico motivado por un alza anual del 9%" https://www.eldiario.es/canariasahora/economia/canarias-cierra-2024-15-millones-turistas-extranjeros-alza-anual-9_1_12015211.html#:~:text=De%20aqu%C3%AD%20sale%20el%20famoso,2%20millones%20de%20visitantes%20totales.

14 Més del 31% de la població viu en risc de pobresa o exclusió social (INE, 2023).

15 "Canarias tiene un límite" une a miles de personas contra el modelo de sol y ladrillo <https://www.elsaltodiario.com/islas-canarias/canarias-tiene-un-limite-une-miles-personas-modelo-sol-ladrillo>

Ideologies racistes

L'anàlisi de les implicacions sociopolítiques fa llum sobre les implicacions ideològiques dels discursos en què se sostenen aquests posicionaments. En principi, semblaria haver-hi una polarització entre els actors que donen suport al repartiment de la IJM i els qui el rebutgen. Els primers es construeixen com a *solidaris* i oberts respecte a l'arribada de la IJM, mentre que els segons es tanquen davant dels perills que comportaria. Com que es tracta de persones racialitzades, l'acceptació o el rebuig de la IJM es podrien alinear amb creences i actituds antiracistes i racistes, respectivament. No obstant això, mitjançant una anàlisi ideològica detallada, es pot veure que en tots dos casos l'endogrup i l'exogrup –tot i que construïts de maneres diferents– són els mateixos: *nosaltres*, els espanyols, enfront d'*ells*, la IJM. L'endogrup és construït a través d'una identitat nacional i europea, que adopta normes i valors humanitaris i/o securitaris. Però tots dos casos són destacats per les seves accions positives en defensa del dret (nacional i internacional) i dels valors democràtics, pel seu compromís amb el benestar dels espanyols i per la seva preocupació per la gestió de les fronteres nacionals i els recursos econòmics i polítics per afrontar el *problema* de la migració. Aquesta equiparació és palpable multimodalment en les notícies sobre el conflicte polític, on els actors que són representants del conjunt *dels espanyols*, encara que retòricament enfrontats, estan sobrerepresentats a través de les mateixes accions (RG1).

L'exogrup, per la seva banda, està construït de manera aparentment contraposada: és víctima passiva d'una crisi humanitària o bé és una amenaça activa a la sobirania i la seguretat nacional. Això no obstant, una anàlisi acurada permet argumentar que es tracta de dues construccions que tenen implicacions ideològiques semblants i per això sovint concorren en una mateixa notícia. En tots dos casos, no són subjecte de dret i la seva presència representa un problema a neutralitzar, per a la qual cosa l'Estat ha d'intervenir amb un desplegament que és alhora humanitari i securitari. D'aquesta manera, la IJM, sigui víctima o amenaça, està configurada dins d'un quadrat ideològic en què s'emfatitza la supremacia de l'endogrup en valors, capacitats, accions, llibertats i drets –ja sigui perquè s'erigeix com a agent del rescat i l'acollida, sigui perquè vetlla per la seguretat dels espanyols.

Mentre aquesta distribució de posicions està travessada per una construcció racial i ètnica, podem parlar, en tots dos casos, d'ideologies racistes subjacents. Mentre que la criminalització de la IJM manifesta de manera clara la defensa del *nosaltres* i el rebuig a l'altre –típics de la ideologia racista–, la victimització la desactiva com a subjecte polític capaç de sobreposar-se a la seva pròpia condició de desposseïció, delegant el seu destí a qui el salva, que esdevé la figura central. Això s'observa en el protagonisme d'agents com la Creu Roja o Salvament Marítim (RG2) en la tria d'imatges.

Codis de conducta

A més, hi ha una dimensió moral en la supremacia racista de l'endogrup. L'enfocament securitari més criminalitzador focalitza comportaments que atempten contra un ideal de convivència i obediència que la IJM no assoleix. Això es veu, per exemple, en notícies sobre suposats problemes i conflictes al voltant dels centres de menors migrants, on sovint intervé la policia (RG6). També, a les imatges de la Guàrdia Civil a la costa de Ceuta, esperant la IJM que arriba nedant per recordar-li que, amb aquesta arribada, ja ha fet una cosa que no havia de fer (RG2). De manera subjacent, aquestes qüestions projecten una imatge homogènia de l'endogrup, uns *espanyols* que conviuen d'acord amb el dret, la pau i l'harmonia. L'amenaça a aquest estat de coses no acaba amb l'arribada o l'acollida de la IJM, pot perdurar i, fins i tot, derivar en riscos més grans, com es pot palpar a la notícia següent:

L'humanitarisme, per la seva banda, tria una víctima ideal per salvar: nens i nenes petits o fins i tot nadons (RG2), la vulnerabilitat extrema dels quals desactiva la possibilitat del perill. Amb el temps, dins de la lògica humanitarista, la IJM mereixedora del rescat i l'acollida pot assolir una *integració* reeixida (RG5) pel seu bon comportament i mitjançant un procés d'assimilació als valors de l'endogrup (vegeu EP18, p. 34), però només excepcionalment o si obra el *miracle* com a la notícia següent:

En tots els casos es tracta de codis de conducta alliçonadors, imposats des de l'horitzó moral de l'endogrup, que actuen com a diferenciadors entre un grup exemplar petit, racialment neutralitzat, i la majoria, que es queda fora dels

paràmetres morals de la inclusió social. El fet mateix que infants o adolescents amb capacitat de migrar de manera autònoma arribin a Espanya travessant passos fronterers no autoritzats, no forma part de l'esquema moral segons el qual els menors d'edat han d'estar amb els pares, a casa, i anar a l'escola (vegeu 4). En el moment en què la IJM trenca aquesta expectativa, es torna objecte de control governamental en favor dels *drets de la infància* i/o de la seguretat dels espanyols. No obstant això, la representació de la minoria/majoria d'edat al corpus mereix un esment a part.

El potencial significant de l'ambigüitat

En aquest marc de les migracions, és especialment rellevant que l'estat receptor té l'obligació de tutelar els menors, mentre que pot aplicar als adults el règim de control de la mobilitat –privació de llibertat, deportacions, entre d'altres. No obstant això, la visió dicotòmica menor/major d'edat presenta limitacions per entendre la complexitat real de les etapes vitals (infantesa, adolescència, joventut) d'allò que aquí hem anomenat d'una manera molt genèrica la IJM. Això és degut, en part, no només al fet que la biologia i la psicologia no evolucionen en períodes de temps exactes, sinó també que el dret i altres discursos autoritzats (per exemple, la Unió Europea o l'OMS) divideixen aquestes etapes de formes variades, segons el context i diferents variables¹⁶.

¹⁶ La Llei de protecció jurídica del menor (Llei orgànica 1/1996) estableix que un menor és tota persona de menys de 18 anys, però dins aquesta etapa se sol considerar la infància fins als 12 anys. L'OMS, en canvi, defineix la infància fins als 10 anys i l'adolescència fins als 19. Segons l'Institut de la Joventut d'Espanya (INJUVE), la joventut comprèn des dels 15 fins als 29 anys, però legalment, es considera que una persona és jove fins als 30 anys en alguns programes i ajuts, com fa la Unió Europea.

Hem descrit localment els processos multimodals d'*infantilització* i *adultització* com els dos extrems d'una representació, que es corresponen a les lògiques discursives humanitaristes (p. 18-9) i securitàries (p. 20), respectivament. També hem analitzat l'estratègia de criminalització que consisteix a construir un ús enganyós i delictiu de l'edat (RG7). L'ús d'imatges de nenes i nens petits i nadons representa una desviació del discurs humanitari respecte de l'objecte principal de disputa política que són els infants, els adolescents i la joventut amb capacitat per migrar de manera autònoma. Es tracta d'una justificació visual capaç de convèncer amplis sectors de la necessitat d'un abordatge humanitari que passa pel *repartiment*. A la inversa, les imatges d'adults operen per deslegitimar en moltes notícies la condició de menor tutelable.

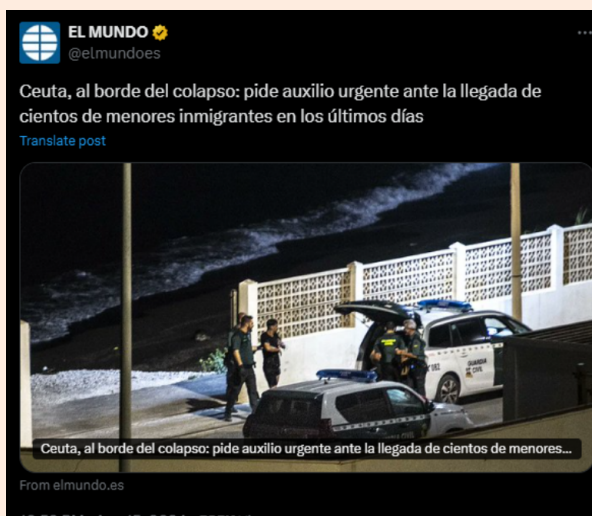
El cert és que la dificultat de fer un tall etari precís entre les diferents etapes, que són biològiques però sobretot socioculturals, constitueix una ambigüitat que és aprofitada en la construcció de moltes de les notícies analitzades. És a dir, entre el reclam humanitari de la protecció internacional al menor i el securitisme de controlar adults potencialment perillosos, hi ha una zona grisa que pot ser explotada –a través dels mitjans– per avançar en els objectius sociopolítics del suport o el rebuig al *repartiment de menors*. Tot i que aquesta qüestió té implicacions més enllà de la qüestió del *repartiment* i més greus, com la presència de menors a la presó (vegeu p. 56), aquí hem vist com l'ambigüitat física es presenta com un espai semiòtic fèrtil per qüestionar si certs cossos són mereixedors d'aquest *repartiment* o no.

Tant en els discursos de la premsa progressista com de la conservadora, en la qüestió de qui mereix ser acollit hi ha subjacent el valor de la innocència basat en suposicions racistes, concretament en la intersecció de "raça", gènere i edat. A les publicacions de la premsa progressista, que donen suport a l'acció humanitària i al repartiment, la innocència de la IJM és emfatitzada amb representacions multimodals que la infantilitzen i feminitzen. No obstant això, a la premsa conservadora, la innocència és negada amb representacions que destaquen qüestions de criminalitat i seguretat, juntament amb l'adultització i masculinització multimodal de la IJM. Malgrat que el primer discurs intenta reforçar la innocència i el segon, negar-la, tots dos casos implícitament reconeixen i reproduïxen la representació social racista dels joves (adults) migrants en oposició a la imatge de la innocència. Aquesta troballa reflecteix les tensions identificades per estudis anteriors sobre el discurs mediàtic i polític de la joventut migrant durant la *crisi* de refugiats de 2015, on aquests joves eren representats, per una banda, com la imatge idealitzada de la innocència infantil que sofreix, i per l'altra, com a joves delinqüents impostors que fingeixen la seva edat per entrar a Europa (Lems et al., 2019).

L'anàlisi dels comentaris de seguidors de les notícies publicades a X fa llum sobre la manera com les representacions de les notícies es configuren i són reconfigurades pels discursos d'aquestes audiències interactives (De la Presa, 2024). Els temes centrals de la *crisi de menors* (RG1) i l'*arribada massiva* (RG2) construïts a les notícies també són els més destacats als comentaris. Tanmateix, dins d'aquestes relacions interdiscursives podem observar com **els discursos que implícitament donen suport a pràctiques i ideologies racistes a les notícies són recontextualitzats de manera que explícitament defensen aquestes pràctiques i ideologies racistes** als comentaris.

De les publicacions més comentades dels quatre diaris, la que va provocar més reaccions i interaccions de les audiències digitals és la d'*El Mundo* (EM23, a sota), amb 605 comentaris, 1.5K m'agrada, 535.1K vistes i 910 vegades compartida. La representació d'una *crisi de seguretat* –basada en la imatge d'aquesta publicació, juntament amb la representació textual d'una arribada massiva que provoca *col·lapse*– està discursivament reconstruïda als comentaris, tal com veiem al comentari EM-C21 a sota. En aquest comentari, la representació numèrica de la IJM a la notícia està **recontextualitzada i intensificada**, juntament amb la veu de VOX ("VOX YA LO DIJO.. AHORA SON 300.. LUEGO MILES"). I aquesta recontextualització de l'*arribada massiva* relaciona explícitament aquesta arribada amb una amenaça a la seguretat ("[...]A DEFENDER NUESTRAS CASAS DERECHOS.. Y SEGURIDAD").

EM2

EM-C21

VOX YA LO DIJO.. AHORA SON 300.. LUEGO MILES... Y LO SIGUIENTE ERA LA LEY PARA PODER ELLOS MANDARLOS A DONDE QUISIERAN.... NOS VEMOS COMO POR AHÍ YA.. SALIENDO A DEFENDER NUESTRAS CASAS DERECHOS.. Y SEGURIDAD. [majúscula a l'original]

En altres comentaris que responen a la mateixa publicació, podem observar altres interdiscursivitats, com la interrelació del macrotema *–crisi de seguretat–* amb la representació global dels *enganys* de migrants adults que suposadament entren al país *camuflats* com menors (RG7). Per bé que a la notícia només apareix la IJM representada com un col·lectiu massiu en termes numèrics, al comentari EM-C18, veiem una identificació més específica de la IJM com a **homes adults**. Una altra vegada, podem veure com les representacions recolzades en altres publicacions del corpus –sobretot a les imatges de les publicacions– són ressaltades de manera explícita en els comentaris. **A EM-C18, la masculinització i l'adultificació de la IJM també dona suport al discurs securitari** que trobem a les notícies mitjançant una representació més concreta de la IJM associada a l'edat militar. Podem observar aquesta recontextualització bèl·lica de la IJM com a adults masculinitzats en altres comentaris de la mateixa publicació, com EM-C16, que veurem tot seguit.

EM-C18

Ciento de menores y una p*** m*****, todos con pelos en los huevos y edad militar iros a tomar por culo

EM-C16

Son soldados, no inmigrantes

D'altra banda, **el discurs humanitari i la infantilització de la IJM** implícitament construïda a les notícies –i particularment a les publicacions de la premsa progressista– també apareix recontextualitzada als comentaris. Aquesta interdiscursivitat és especialment present en els comentaris que responen a la publicació del *Diari ARA* (AR2), on trobem la infantilització visual de la IJM. En la seva recontextualització, aquesta representació visual de la notícia està contestada amb l'ús de la **ironia i la hipèrbole** que construeixen l'argument de la necessitat de “de tornar amb els seus pares al seu país” (vegeu AR-C14 i C25).

AR2**AR-C14**

Aquests nens que s'han perdut se'ls ha de tornar amb els seus pares al seu país. Pobrets, que faran aquí solets

AR-C25

Que tornin a casa seva. Que és això de tenir menors pel món descontrolats. No veieu que es una bestia!

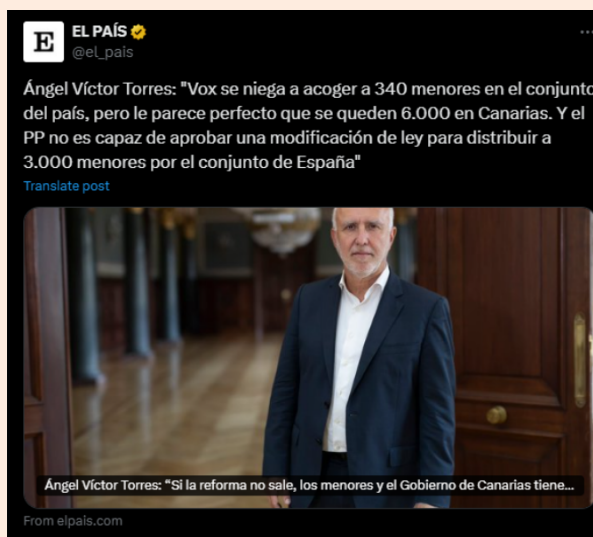
Aquests darrers exemples il·lustren la rellevància de la representació global de la *crisi de menors* interdiscursivament lligada a l'*arribada (massiva)*, per la **resposta global** que provoca en la majoria dels comentaris: *la devolució com a resposta a l'arribada i solució a la crisi*. En aquests i altres comentaris semblants, observem

la **reinfantilització de la IJM** i la **ridiculització del discurs humanitari** (vegeu també EP-C2 i EP-C25).

A la majoria dels comentaris que responen a la notícia més destacada d'EP (EP13), també apareix la resposta global de la *devolució*, però des d'un enfocament més polititzat. Aquí veiem com aquesta resposta global està relacionada amb els altres temes globals destacats als titulars.

En citar la veu del líder del PSOE a les Canàries, Ángel Víctor Torres, aquesta publicació obre la possibilitat de contestar-la als comentaris. El que veiem als comentaris és la representació negativa, no de l'actor individual destacat a la notícia, sinó de tot el seu partit, del president del seu partit i del Govern espanyol ("Sánchez", EP-C2) o de l'esquerra de manera més general ("Los rojos [...]", EP-C25). En aquests comentaris, els actors de l'esquerra política són els responsables de *la crisi* per **la seva acció d'acollir la IJM i la seva inacció de retornar-los**. Amb aquest exemple, veiem com la cobertura de la disputa política compartida per les xarxes socials promou la continuació i l'apropiació d'aquesta disputa pels públics digitals. No obstant això, en comptes de criticar l'objectivització de la IJM en aquesta disputa sobre *el repartiment*, els comentaris reobjectivitzen la IJM amb un altre enfocament d'acció: la devolució. En tots dos discursos –repartiment i devolució–, la IJM és *l'altre* qui constitueix *un problema* per a *la nostra societat*, alhora que és instrumentalitzat (i objectivitzat) en la lluita política entre esquerra i dreta.

EP13

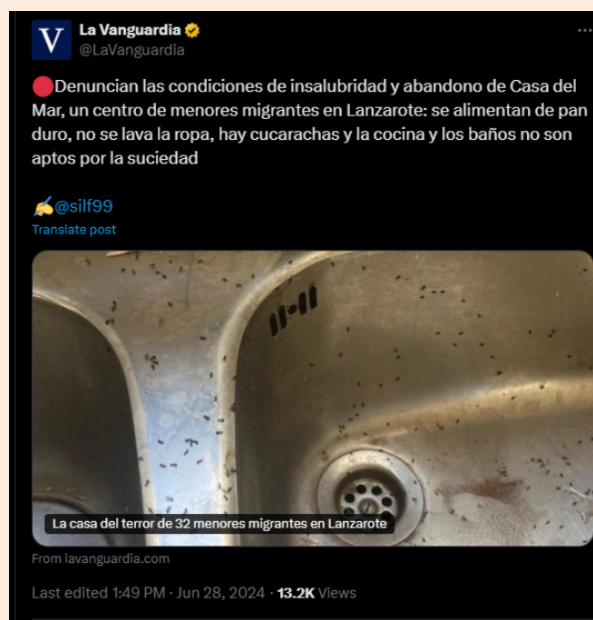
EP-C2

Sánchez preside el Gobierno, es él el que debe arreglar esta situación devolviendo a los niños a su país y a sus padres y lo puede hacer hay acuerdos para ello. El convenio mixto de readmisión de 1992 lo aplicó Sánchez en agosto de 2018. Puede emplearlo ahora, ¿Porque no lo hace?

EP-C25

Devolución a sus padres, a su país, a su sociedad. Los rojos habéis creado un problema en Canarias, tenéis que resolverlo devolviendo esa gente a sus países de origen para evitar el desarraigo y abandono.

Finalment, l'anàlisi dels comentaris subratlla com aquest gènere digital facilita l'expressió pública de **discursos d'odi**, com veiem tot seguit. Encara que a la següent publicació de *La Vanguardia* (a sota) es destaquin les males condicions d'un centre d'acollida, la majoria dels comentaris que sorgeixen com a resposta **ridiculitzen aquesta representació implícita del patiment** de la IJM. En el comentari LV-C10 es construeix multimodalment a través de la ironia textual i l'ús d'emojis de rialles. També trobem un exemple d'un text explícitament racista que atribueix la representació de "las condiciones de insalubridad" al titular a una condició inhumana de la IJM com a "ratas apestosas" (LV-C17). Aquest darrer exemple il·lustra bé la permissivitat cap als discursos d'odi en aquests espais digitals, malgrat l'existència de lleis que haurien de fer front a aquestes pràctiques racistes¹⁷.

LV6

¹⁷ Per exemple, l'article 510 del Codi Penal i la Llei d'igualtat de tracte i no discriminació, que prohibeixen la discriminació directa i indirecta per motius racials, religiosos, ètnics, de gènere o orientació sexual, entre altres.

LV-C10

Pues nada, les ponemos chef's, lavandería y asistenta de hogar

LV-C17

Los 32 morros o magrebis que seguro que eso son „le queda una mejor solución que regrese a su puto país „y que vivan como ratas apestosas que son „si siempre han vivido en insalubridad que os extraña

La prominència de discursos racistes explícitament construïts als comentaris exigeix una discussió crítica més profunda sobre aquest gènere discursiu i la seva funció a la societat que està més enllà de l'abast de la nostra recerca. Tanmateix, val la pena esmentar dues qüestions relacionades amb el seguiment de notícies a través de X que hem observat retrospectivament i que van tenir lloc mentre fèiem l'estudi.

La primera és la decisió de dos dels mitjans analitzats, LV i ES, d'abandonar la xarxa X, seguint l'exemple d'altres mitjans i personalitats de la política o la cultura que van manifestar així el seu obert desacord amb l'amo de la xarxa, Elon Musk, per la seva vinculació amb la ultradreta internacional i el seu suport a l'última campanya electoral de Donald Trump. LV ho va fer el novembre de 2024¹⁸ i ES, el febrer de 2025¹⁹. No obstant això, la segona qüestió, potser més significativa, sembla indicar una tendència ideològica contrària, reflectida en l'augment de seguidors a X del diari conservador EM. D'ençà del setembre del 2024, quan comencem aquest estudi, n'ha guanyat més de 113,000. Aquesta xifra és rellevant si es té en compte, tal com intentem mostrar a l'anàlisi, que EM és el mitjà que més contribueix a la criminalització de la IJM en la construcció de les seves notícies. Mentrestant, el diari progressista per antonomàsia a Espanya, EP, ha perdut més de 16.000 seguidors i AR, més de 7.000.

18 'La Vanguardia' dejará de publicar en X, convertida en una red de desinformación https://www.lavanguardia.com/vida/20241114/10105193/vanguardia-dejara-publicar-x-convertido-red-desinformacion.html?utm_medium=Social&utm_source=Twitter#Echobox=1731565211

19 El Salto deja de publicar en X <https://www.elsaltodiario.com/salto-de-carro/salto-deja-publicar-x>

Altres enfocaments: exemples de la premsa alternativa

Com ja hem explicat (secció 3.1), l'anàlisi de notícies d'*El Salto* (ES) no es va incloure al corpus principal, sinó de manera complementària, ja que, sent un mitjà alternatiu i minoritari en recursos i persones lectores, els resultats serien molt dispars. Només cal esmentar que, a diferència de les grans corporacions mediàtiques com EP, ES es gestiona amb les aportacions dels seus socis i la seva direcció es basa en la presa de decisions assembleària.

ES ofereix relats alternatius i crítics respecte dels mitjans hegemònics. Al seu web, aquest diari s'autodefineix com “un medio que apuesta por un periodismo independiente de los grandes grupos económicos, democrático, descentralizado y colectivo” amb l'objectiu central de “contribuir a la transformación social y a la creación de otros relatos sobre la realidad desde el periodismo de calidad, el análisis, la investigación y el humor”²⁰.

Se n'han analitzat 13 notícies en total, la més comentada de les quals té cinc comentaris d'usuaris d'X, mentre que moltes altres no en tenen cap. Unes quantes són del gènere opinatiu, d'altres són entrevistes o reportatges sobre temes puntuals, però hi ha poca notícia d'actualitat en el sentit que es veu a altres mitjans grans com EP o EM. Aquesta és una diferència important perquè les representacions globals més destacades en el corpus es van construir a partir d'un degoteig constant de notícies amb el mateix tema, els mateixos actors, el mateix tipus d'imatges, etc. Davant d'aquesta immediatesa i la constant actualització, aquí, en canvi, hi ha una mena de distància amb els temes. Per exemple, en relació amb l'RG1, ES focalitza les seves notícies en l'especulació política interessada de la qüestió del *repartiment*, des d'un punt de vista crític que se situa més enllà de la batalla institucional entre partits. Això és palpable en la tria lèxica per referir-se a l'acció global dels principals actors de l'RG1:

ES1 pulso partidista; **ES2** fascismo [per referir-se a la negació del repartiment] (definido como “abandonar a quien necesita ayuda”, “negar la existencia del otro”); **ES5** teatro político; **ES6** conflicto de competencias

20 ¿Qué es 'El Salto'? <https://www.elsaltodiario.com/info/que-es-el-salto>

En aquest sentit, el *repartiment* no es dona per fet com la millor solució al *problema* de l'arribada de menors migrants, sinó que és problematitzat. A ES2 es posa de manifest la racionalitat logística que implica la idea pròpia d'un *repartiment* i es recontextualitza la suposada discussió al voltant de l'*acollida*, en el marc de la gestió del *pressupost migratori*.

També és a ES3 on la discussió sobre els drets de la infància qüestiona quins d'aquests drets es poden veure afectats pel mateix repartiment. D'aquesta manera, ES trenca amb la polarització entre una visió humanitària i una altra deshumanitzadora que construeix el discurs a favor del *repartiment*. Així, els grans protagonistes de la crisi política (Sánchez, VOX, el Govern de les Canàries, etc.) passen a un segon pla (no hi ha imatges seves) i dona lloc a l'opinió, a l'anàlisi més acurada o entrevistant altres actors de la política institucional amb discursos diferents dels de RG1 a la resta dels mitjans, com Sira Rego, ministra de Joventut i Infància de Sumar (ES4).

L'associació de *crisi* amb *menors* que caracteritza globalment el corpus es dilueix a ES en fer servir altres formes per referir-se a la IJM. Davant l'hegemonia de *menors migrants*, aquí s'utilitzen sovint les paraules *infància*²¹ o *nens, nenes i adolescents* (que en altres mitjans estaven associats al discurs humanitari):

ES11 *las niñas, niños y adolescentes que migran solos*, **ES4** *las infancias, niños y niñas no acompañados*, **ES5** *la infancia que migra sola, la infancia y la adolescencia (que trata de migrar a la península)*; **ES6** *infancias migrantes, niños, niñas y adolescentes migrantes*

Les identifications lèxiques de *menors* o *menors migrants* queden circumscrites a contextos on la minoria d'edat té una rellevància especial: en una notícia (ES7) on es denuncia la presència de menors a la presó i en dues notícies on es parla de processos de devolució (ES11, ES12). Totes dues són pràctiques il·legals que contravenen completament el dret penal i internacional de protecció al menor i, per tant, apunten a la (ir)responsabilitat de l'Estat. Finalment, la forma "mena" apareix una vegada en un ús metalingüístic crític ("deshumaniza" ES4).

Mentre que la crisi es construeix al llarg del corpus sobre la base de, primer, una sobrerrepresentació multimodal de l'arribada de la IJM i, segon, els problemes que ocasiona l'acollida, ES, per contra, no parla d'arribades ni de centres d'acollida. Així, desapareixen l'imaginari del rescat a les imatges²² i la crisi humanitària, securitària i sanitària que hi és implícita. No hi ha representació del patiment²³ i tampoc no hi

21 El mateix mitjà té l'etiqueta d'*infancia migrante* per accedir a les notícies sobre el tema.

22 Tret de dues imatges de cayucos (ES6, ES8) que criden l'atenció perquè apareixen buits, és a dir, la representació multimodal no és exactament de les persones migrants *arribant*. En la mateixa línia, ES11 i 12 són imatges de fronteres (Melilla i Ceuta), però sense persones.

23 Tret d'ES9, que és un relat personal d'una persona que va participar en el curs "Las migraciones en el centro: contra la deshumanización de las fronteras", de l'Escuela de Periodismo Crítico de El Salto, per tant, hi ha certa *polítització* del sofriment. Són les úniques imatges d'amuntegament de persones, però en ser fetes pel mateix autor, la intencionalitat és de denúncia.

ha les notícies de criminalització ni històries de superació. ES apunta a problemes estructurals, històrics i sistèmics, o que són conseqüència directa del control de la mobilitat. És l'únic mitjà analitzat que informa de qüestions greus com la devolució (ES11, ES12) o l'empresonament de nens migrants (ES7), i altres qüestions com la mala praxi dels traductors i intèrprets de la IJM (ES8) o la burocràcia per als refugiats malians (ES10).

Una altra diferència en el tractament dels temes és el seguiment d'alguns fets que, en altres mitjans, centrats en l'última hora de la *crisi*, no tenen lloc, com el cas de les devolucions executades pel Ministeri de l'Interior a Ceuta el 2021:

ES11 *El Tribunal Supremo da la razón a las organizaciones que frenaron la devolución masiva de menores de Maraska*

ES11 *El Tribunal Supremo ha reconocido que los migrantes menores no acompañados que fueron expulsados de Ceuta a Marruecos en agosto de 2021, tenían razón en sus denuncias y reclamaciones*

En aquestes notícies, com en altres d'ES, destaca la presència d'actors i accions col·lectives ("organizaciones", "frenar la devolución", "denuncias y reclamaciones" ["de migrants menors"]) que en altres mitjans estan invisibilitzats. També a ES3, "colectivos que piden que se respeten los derechos de los menores". Accions similars apareixen sobretot amb la tria d'imatges; en tres notícies es veuen pancartes que remeten a un context de protesta, amb els textos següents: ES1 "no son menas, son niños", ES2 "no somos invisibles" i ES7 "los menores emigrantes también son niños", negacions que confronten discursos dominants de la premsa, particularment en la seva construcció de "la crisis de menores" (RG1).

ES1

ES2

ES7

Consideracions finals: cap a noves narratives sobre la migració

L'anàlisi discursiva presentada al llarg d'aquest estudi ha permès desentranyar com els mitjans de comunicació construeixen significats sobre la IJM, amb implicacions ideològiques i sociopolítiques profundes. La representació global d'una *crisi de menors* es consolida com a narrativa hegemònica que condensa una comprensió reduccionista, racialitzada i moralitzant d'aquests actors socials. Entre la victimització passiva que mereix el rescat i la criminalització activa que exigeix control, la subjectivitat de la IJM és anul·lada, absorbida per una disputa política en què poques vegades es reconeix la seva capacitat d'agència, la seva història o la seva veu. La construcció discursiva d'aquesta crisi no solament revela tensions polítiques al voltant del repartiment territorial, sinó que exposa mecanismes ideològics de racialització, infantilització i criminalització que operen de manera transversal en els discursos humanitaris i securitaris.

Mitjançant estratègies multimodals, es construeix una alteritat migrant, el qual, tot i ser menor d'edat, ha de demostrar la seva innocència, passivitat o docilitat per ser acceptada. Aquesta dinàmica discursiva revela no sols una disputa per recursos o competències, sinó una lluita més fonda per definir qui pertany al projecte estatal i sota quines condicions.

Aquesta doble representació –nen/a desvalgut/uda o amenaça adulta– no només reproduïx imaginaris colonials i racistes, sinó que també impedeix imaginar alternatives. Com hem evidenciat, fins i tot les narratives aparentment solidàries parteixen d'un horitzó moral que normalitza la supremacia de l'endogrup nacional i europeu, com a model de conducta i civilització. El resultat és una neutralització simbòlica de l'altre, una incorporació condicionada que exigeix al jove migrant complir amb un guió d'obediència, agraïment i integració exemplar. Davant d'això, aquest estudi convida a repensar les narratives públiques sobre la IJM des d'un lloc radicalment diferent: **el respecte com a punt de partida, no com a recompensa, i l'acollida com una demanda de justícia global en comptes d'un acte de benvolença.** Això implica abandonar els esquemes dicotòmics de víctima o amenaça i començar a construir relats que reconguin aquests i aquestes joves com a subjectes polítics, portadors i portadores de drets, sabers i aspiracions. Significa qüestionar els marcs que criminalitzen o infantilitzen les trajectòries vitals i obrir pas a altres discursos que no se sostinguin en l'excepcionalitat, la por o la culpa, sinó en la justícia social, la memòria històrica i la corresponsabilitat global.

En un moment d'intensificació dels discursos d'odi i del tancament securitari de fronteres, cal disputar l'èxit narratiu (Garcés-Mascreñas i Pastore, 2024) de certes construccions mediàtiques que aconsegueixen saturar l'espai públic amb versions úniques i excloents de la realitat migratòria. Apostar per noves narratives implica també apostar per noves aliances: amb el periodisme compromès, amb les veus migrants organitzades, amb la investigació crítica i amb una ciutadania capaç de llegir més enllà del titular. Les preguntes que queden obertes són moltes, però fonamentals: quines noves representacions poden sorgir si els joves migrants deixen de ser "objecte d'acollida" i esdevenen "subjectes de relat"? Quins efectes tindria una narrativa que no s'organitzés al voltant de l'excepcionalitat de la crisi, sinó de la quotidianitat dels drets? Quin paper han de jugar els mitjans, les institucions i les mateixes comunitats migrants en aquesta transformació discursiva? Respondre aquestes preguntes no és una tasca menor, però és urgent si aspirem a una societat veritablement democràtica, plural i respectuosa de les múltiples maneres d'habitar i transitar el món. Aquesta recerca espera ser, en aquest sentit, una aportació al debat i una provocació a imaginar altres futurs possibles.

Referències

- Casado Velarde, M. (2008). "Algunas estrategias discursivas en el lenguaje periodístico de hoy". *Boletín Hispánico Helvético*, vol. 12, p. 71-97.
- Castagnani, T., & Colorado, C. (2009). *La representación de la mujer inmigrante en la prensa escrita española. Análisis del discurso citado en textos periodísticos*. *Discurso & Sociedad*, 3(4), 621-657. <https://doi.org/10.14198/dissoc.3.4.2>
- Chouliaraki, L. (2008). *The Spectatorship of Suffering*. SAGE Publications.
- Chouliaraki, L., & Fairclough, N. (1999). *Discourse in Late Modernity: Rethinking Critical Discourse Analysis*. Edinburgh University Press.
- Chouliaraki, L., & Zaborowski, R. (2015). "Voice and community in the refugee crisis: A content analysis of news coverage in eight European countries". *The International Communication Gazette*, 79(6-7), 613-635. <https://doi.org/10.1177/1748048517727173>
- De la Presa, L. (2024) *A Discursive Afterlife: representations of the political life, death, and continued presence of Marielle Franco* [Tesi doctoral, Universitat Pompeu Fabra] <http://hdl.handle.net/10803/691930>
- Fairclough, N. (1992). *Discourse and Social Change*. Polity Press.
- Fairclough, N. (2003). *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research*. Routledge.
- Güell, B. & Garcés-Mascreñas, B. (Coord.). (2024). *Assessing the production and impact of migration narratives: BRIDGES key findings*. Barcelona Centre for International Affairs (CIDOB). <https://doi.org/10.5281/zenodo.10657210>
- Gitlin, T. (1980). *The Whole World is Watching: Mass Media in the Making and Unmaking of the New Left*. University of California Press.
- Igartua, J., Muñiz, C., & Cheng, L. (2005). "La inmigración en la prensa española: Aportaciones empíricas y metodológicas desde la teoría del encuadre noticioso". *Migraciones: Publicación del Instituto Universitario de Estudios sobre Migraciones*, (17), 143-181. Recuperat de <https://revistas.comillas.edu/index.php/revistamigraciones/article/view/4220>
- Kress, G. (2001). *Multimodality: A Social Semiotic Approach to Contemporary Communication*. Routledge.

Kress, G., & van Leeuwen, T. (2001). *Multimodal Discourse: The Modes and Media of Contemporary Communication*. Arnold.

Lems, A., Oester, K., & Strasser, S. (2019). "Children of the crisis: ethnographic perspectives on unaccompanied refugee youth in and en route to Europe". *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 46(2), 315–335. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2019.1584697>

Martín-Rojo, L., & Van Dijk, T. A. (1997). "'There was a Problem, and it was Solved': Legitimizing the Expulsion of 'Illegal' Migrants in Spanish Parliamentary Discourse". *Discourse & Society*, 8(4), 523–566. <https://doi.org/10.1177/0957926597008004005>

Menna, L. (2012). "Nuevas formas de significación en red: el uso de las etiquetas en el movimiento 15M". *Estudios de lingüística del español*, 34, 0001–61.

Menna, L. (2023). *El oro negro de la ciudad: una etnografía sobre la producción del sujeto mantero y su voz* [Tesi doctoral, Universitat Pompeu Fabra] <http://hdl.handle.net/10803/688106>

Moreno-Lax, V. (2018). "The EU humanitarian border and the securitization of human rights: the 'rescue-through interdiction/ rescue-without-protection' paradigm", *Journal of Common Market Studies*, 56(1), p.119–140.

Neubauer, A. (2021). "Debate político en España sobre los menores extranjeros no acompañados en los medios de comunicación digitales". *Revista Internacional de Estudios Migratorios*, 11(2), 118–45. ISSN: 2173-1950

Quintero, J. D. G., Aguerri, J. C., & Monterde, C. G. (2021). "Representaciones mediáticas de los menores que migran solos: Los MENA en la prensa española". *Comunicar: Revista Científica de Comunicación y Educación*, (66), 95–105.

Retis, J., & García, P. (2011). "Jóvenes inmigrantes latinoamericanos en la prensa española: Narrativas mediáticas de la alteridad". *Revista Mexicana de Ciencias Políticas y Sociales*, 52(209), 117–142. <https://doi.org/10.22201/fcpys.2448492xe.2010.209.25968>

Stuardo-Concha, M., Soler-Campo, S., & Riera-Retamero, M. (2021). "Discursos políticos y mediáticos contemporáneos sobre los inmigrantes: Una revisión de la investigación analítica del discurso en España". *Migraciones*, (52), 31–57. <https://doi.org/10.14422/mig.i52.y2021.002>

- Van Dijk, T. A. (1980). *Macrostructures: An Interdisciplinary Study of Global Structures in Discourse, Interaction, and Cognition*. Lawrence Erlbaum.
- Van Dijk, T. A. (1988). *News as Discourse*. Lawrence Erlbaum.
- Van Dijk, T. A. (1991). *Racism and the Press*. Routledge.
- Van Dijk, T. A. (1995). *Discurso, poder y cognición*. Gedisa.
- Van Dijk, T. A. (1998). *Ideology: A Multidisciplinary Approach*. SAGE Publications.
- Van Dijk, T. A. (1999). *El análisis crítico del discurso*. Anthropos.
- Van Dijk, T. A. (Coord.). (2007). *Racismo y discurso en América Latina*. Barcelona: Gedisa.
- Van Dijk, T. A. (2011). *Discourse and Knowledge: A Sociocognitive Approach*. Cambridge University Press.
- Van Dijk, T. A. (2015). "Discourse-Cognition-Society: Current State and Prospects of the Sociocognitive Approach to Discourse". A R. Wodak & M. Meyer (Eds.), *Methods of Critical Discourse Studies* (pp. 63–84). SAGE Publications.
- Van Leeuwen, T. (2008). *Discourse and Practice: New Tools for Critical Discourse Analysis*. Oxford University Press.
- Vaughan-Williams, N. (2015). *Europe's Border Crisis: Biopolitical Security and Beyond*. USA: Oxford University Press

Llistat de notícies analitzades

Es pot consultar el llistat complet en línia:

Accedir al llistat

Aquesta publicació forma part del projecte **Actuant amb cures, noves narratives comunitàries**, que té com a objectiu contribuir a la creació de narratives alternatives sobre la migració a través del treball en xarxa, estratègies comunitàries i processos participatius.

Coordinat per:

El contingut d'aquesta publicació és responsabilitat exclusiva de RedS i Interred Catalunya i no reflecteix necessàriament l'opinió de l'ACCD ni de la Generalitat de Catalunya. Es permet lliurement copiar, distribuir i comunicar públicament aquesta obra sempre que se'n reconegui l'autoria i no s'utilitzi amb finalitats comercials. No es pot alterar, transformar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra sense els crèdits corresponents.

Barcelona, octubre 2025